

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н.
КАРАЗІНА

ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра теорії культури і філософії науки

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ БАРСЕЛОНИ В КІНО

Виконала:

студентка 4 курсу групи ОКВ-42

денної форми навчання

спеціальності 034 Культурологія

освітньо-професійної програми

«Візуальне мистецтво

і менеджмент культурних проєктів»

Олександра ТКАЧ

Наукова керівниця:

кандидатка історичних наук, доцент

Марина ГРИГОР'ЄВА

Рецензент: кандидат історичних наук,

доцент Марина ДОМАНОВСЬКА

Підсумкова оцінка: за національною шкалою:

кількість балів: _____

Підпис керівника _____

Кваліфікаційну роботу захищено на засіданні Екзаменаційної комісії

Протокол № __4__ від « 18 » червня 2025 р.

Голова Екзаменаційної комісії _____ ЛИСЕНКОВА В.В. _

(підпис) (прізвище та ініціали)

Харків – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 БАРСЕЛОНА ЯК КУЛЬТУРНИЙ І ВІЗУАЛЬНИЙ ОБРАЗ.....	8
1.1 Історико-культурний контекст Барселони	8
1.2 Місто-бренд – Барселона: як архітектура, історія та мистецтво впливають на її образ у кіно	16
1.3 Барселона в сучасній культурі: ідентичність і репрезентація	21
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2 РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ БАРСЕЛОНИ У СВІТОВОМУ КІНЕМАТОГРАФІ.....	27
2.1 Барселона у кіно: від класики до сучасності.....	27
2.2 Основні мотиви та теми у фільмах про Барселону: архітектура, романтика, конфлікти, свобода	31
Висновки до розділу 2.....	36
РОЗДІЛ 3 БАРСЕЛОНА В ОБ’ЄКТИВІ СВІТОВИХ РЕЖИСЕРІВ.....	38
3.1 Біографія та творчість Вісенте Аранди: роль режисера у формуванні кінематографічного образу Барселони	38
3.2 Барселона у творчості Вуді Аллена	44
Висновки до розділу 3.....	48
РОЗДІЛ 4 АВТОРСЬКИЙ ПРОЄКТ ФІЛЬМ-ЕСЕ “SONDER”	50
4.1 Обґрунтування концепт-ідеї фільму-есе	50
4.2 Ідея та структура фільму.....	55
Висновки до розділу 4.....	57
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність дослідження зумовлена зростанням дослідницького інтересу до урбаністичних мотивів у кіно та ролі міста як кінематографічного простору. Аналіз сюжетних ліній та образів Барселони в кінематографі дозволяє глибше дослідити зв'язок кіномистецтва та урбаністичного середовища, а також вплив кінематографа на сприйняття міста в масовій культурі. Барселона представляє собою унікальний феномен, поєднуючи багату історичну спадщину, неповторну архітектуру та яскраву культурну ідентичність, що робить її привабливим об'єктом для кінематографічних інтерпретацій.

У сучасному культурологічному дискурсі місто розглядається не просто як географічний чи адміністративний об'єкт, а як складний культурний текст, що містить різні шари значень і сенсів. За визначенням дослідника Максима Карповця, "місто є світом людського буття, що формує особливий тип просторового досвіду та культурної ідентичності". Кінематограф, у свою чергу, виступає медіумом, який не лише відображає, але й конструює образ міста, створюючи нові культурні наративи та впливаючи на колективні уявлення про міський простір.

Наукове осмислення взаємодії міста та кінематографа особливо актуальне в контексті глобалізації та розвитку туристичної індустрії. Міський простір перетворюється на товар, що продається через медіа, включаючи кіно. Цей процес, що отримав назву "медіатизація міського простору", активно досліджується сучасними культурологами та урбаністами. Барселона є показовим прикладом такої медіатизації, оскільки її кінематографічні репрезентації стали важливим чинником формування глобального іміджу міста.

Значущість дослідження полягає також у тому, що воно дозволяє простежити, як кінематографічні репрезентації міста впливають на

формування його культурного бренду. В епоху, коли міста конкурують за туристичні потоки та культурне визнання, кінематографічні образи стають важливим ресурсом символічного капіталу. Аналіз репрезентації Барселони в кіно дає можливість зрозуміти механізми конструювання міської ідентичності в медіапросторі та їхній вплив на реальні соціокультурні процеси.

Особливий інтерес представляє те, як у кінематографічних репрезентаціях Барселони відображаються різні аспекти міської культури: унікальна архітектура, соціальні конфлікти, політичні проблеми. Кінематограф виступає не лише як засіб естетизації міського простору, але й як інструмент критичного осмислення урбаністичних процесів. Дослідження репрезентації Барселони в кіно дозволяє виявити складну діалектику між образом міста як туристичної атракції та міста як живого соціокультурного організму з властивими йому протиріччями та конфліктами.

Місто Барселона представляє собою один з найбільш яскравих та колоритних культурних центрів Європи, що поєднує багатий історичний спадок, унікальну архітектуру та динамічний міський ландшафт. Образ Барселони часто зустрічається в кінематографі, при цьому в одних випадках місто виступає лише тлом для подій, а в інших – повноцінним елементом наративу, що формує атмосферу та зміст фільму. Дослідження Барселони як кінематографічного феномену сприяє розумінню того, як кіномистецтво впливає на популяризацію міста та його культурне значення світі.

Історико-культурний контекст Барселони є багатшаровим і відображає складну історію Каталонії. Місто, засноване римлянами у I столітті до н.е. під назвою Барсіно, пройшло довгий шлях розвитку від невеликої колонії до сучасного мегаполісу. В Середньовіччі Барселона стала важливим торговим і політичним центром, входячи до складу

Арагонського королівства. Періоди розквіту змінювалися кризами, але місто завжди зберігало свою культурну самобутність. ХІХ століття принесло індустріальну революцію, економічне зростання, появу каталонського модернізму – унікального архітектурного стилю, що став візитівкою міста. Звісно, що головним представником цього стилю є Антоніо Гауді, чії витвори, досі захоплюють тисячі режисерів і стають впізнаваними символами міста в кінематографі.

У ХХ столітті Барселона пережила драматичні події громадянської війни та франкістської диктатури, що наклало відбиток на її культурну ідентичність. Проведення Олімпійських ігор 1992 року та повернення демократії стали важливими віхами в історії міста, що сприяли його глобальній популярності. Сьогодні Барселона – це не лише історична спадщина, а й центр сучасного мистецтва, гастрономії та дизайну, що поєднує середземноморський спосіб життя з інноваціями, зберігаючи свою ідентичність і багатокультурність.

Ідентичність Барселони в сучасній культурі формується на перетині глобального і локального. Місто виступає як символ каталонського націоналізму і водночас як космополітичний центр, що приваблює людей з усього світу. Ця дуальність знаходить відображення в кінематографічних репрезентаціях міста, де Барселона постає як простір свободи, творчості та культурного розмаїття, але також як місце політичних і соціальних конфліктів.

У світовому кінематографі Барселона представлена різноманітно – від романтичних комедій до соціальних драм і трилерів. Особливу роль у формуванні кінематографічного образу міста відіграли такі режисери, як Вінсенте Аранда, який показував Барселону не лише як красивий туристичний об'єкт, а як простір, де розгортаються складні людські драми, та Вуді Аллен, який у своєму фільмі "Вікі Крістіна Барселона" створив

романтизований образ міста, підкреслюючи його мистецьку атмосферу та вільний дух.

Об'єктом дослідження даної роботи є Барселона в кінематографі як культурний феномен, що відображає взаємодію між міським простором та його медійними репрезентаціями.

Предметом дослідження є сюжетні лінії та образи Барселони в кінофільмах, що розкривають різні аспекти міської культури та ідентичності.

Мета та завдання роботи. *Мета* полягає в дослідженні того, як Барселона представлена у кіно, аналізі кінематографічних стратегій репрезентації міського простору та створенні на основі проведеного дослідження власної кінострічки, що розкриває стосунки між людьми через контекст міста.

Завдання:

1. Вивчити історичний та культурний контекст Барселони, розглянути етапи формування її міської ідентичності та культурного образу.
2. Проаналізувати ключові фільми, де Барселона є важливим елементом наративу, визначити основні мотиви та теми у фільмах про місто.
3. Дослідити особливості творчості режисерів, які зробили вагомий внесок у формування кінематографічного образу Барселони.
4. Розробити концепцію та реалізувати творче завдання – короткометражний фільм із відеоесе, що відображає оригінальний погляд на місто через призму міжособистісних стосунків.

Методологічна основа дослідження включає культурологічний аналіз, який дозволяє розглянути Барселону як культурний текст з множинними значеннями та інтерпретаціями; семіотичний підхід, що дає можливість проаналізувати знакову природу кінематографічних репрезентацій міста;

порівняльний метод, який застосовується для зіставлення різних кінематографічних образів Барселони; та практичний метод, що передбачає створення власного творчого продукту на основі теоретичного аналізу.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі репрезентації Барселони в кінематографі в контексті формування міської ідентичності та культурного бренду. Запропоновано оригінальний підхід до інтерпретації кінематографічних образів міста через призму соціокультурних процесів та урбаністичних трансформацій. Розроблено концепцію авторського кінопроєкту, що представляє новий погляд на репрезентацію міського простору у візуальних медіа.

Практичне значення дослідження визначається можливістю використання його результатів у культурологічній освіті, при розробці курсів з урбаністики, кінознавства та медіадосліджень, а також у практичній діяльності у сфері культурного туризму та брендингу територій. Створений у рамках дослідження короткометражний фільм може бути використаний як приклад творчого осмислення міського простору для студентів творчих спеціальностей.

Апробація результатів дослідження відбувалася під час безпосереднього перебування в Барселоні, що дозволило поєднати теоретичний аналіз з практичним досвідом взаємодії з міським простором. Це надало можливість глибше осмислити кінематографічні репрезентації міста та їх відповідність реальним соціокультурним процесам.

Методи дослідження. В процесі написання дипломної роботи була використана система загальнонаукових та спеціальних емпіричних і теоретичних методів дослідження. Також використовувалися такі емпіричні методи, як, опис, порівняння та узагальнення.

Структура роботи обумовлена логікою дослідження та складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розглядається Барселона як культурний і візуальний образ, аналізується її історико-культурний контекст, особливості міського бренду та ідентичності в сучасній культурі. Другий розділ присвячений репрезентації Барселони у світовому кінематографі, розглядається історія появи міста в кіно, аналізується творчість Вінсенте Аранди та Вуді Аллена в контексті формування кінематографічного образу Барселони, визначаються основні мотиви та теми у фільмах про місто. У третьому розділі представлено авторський проєкт – фільм-есе про стосунки в Барселоні, обґрунтовується його концепція, структура та візуальний стиль, аналізується вплив репрезентації міста на наратив.

РОЗДІЛ 1

БАРСЕЛОНА ЯК КУЛЬТУРНИЙ І ВІЗУАЛЬНИЙ ОБРАЗ

1.1. Історико-культурний контекст Барселони

Місто, розташоване на північно-східному середземноморському узбережжі материкової Іспанії, центр Каталонії, має глибоке коріння, що сягає далеко в історію європейської цивілізації. Місто, яке має багату культуру, шалену популярність, архітектуру натхненну природою та розвитком. Місто свободи, краси, смачної їжі, різних слоїв населення та творчості. Барселону заснували римляни в I столітті до нашої ери, надавши назву Барсіно. Давньоримський спадок досі представлений археологічними артефактами, залишками мурів та елементами міської планіграфії у Готичному кварталі. Формування ідентичності Барселони відбувалося в контексті прикордонного розташування між різними культурними парадигмами – європейською, середземноморською та іберійською. Залишки римської культури стали першим фундаментом для багат шарової культурної структури сучасного міста. [1]

Розвиток Барселони X-XV століття, відзначився значним зростанням політичного та економічного статусу міста, що спочатку стало столицею Графства Барселонського, а згодом перетворилось на важливий центр Арагонського королівства, характеризуючись активним будівництвом, розширенням морської торгівлі та посиленням міжнародного впливу; Саме у цей період, Барселона почала формувати візуальний образ історичного ядра сучасного міста. Вузькі вулички, сучасної Готики та Равалю, мали початок саме у середньовічний період. Собор Святого Хреста і Святої Євлалії, це каталонський варіант готичного стилю з легшими та гармонійними пропорціями порівняно з північноєвропейськими аналогами. [2]. Наразі, мільйони туристів їдуть побачити і доторкнутись до того часу. Кінець середньовіччя ознаменувався для Барселони значними

політичними змінами, коли шлюб Фердинанда Арагонського та Ізабелли Кастильської призвів до утворення об'єднаного Іспанського королівства з центром у Мадриді. Едуардо Мендоса у своїй книзі Місто див 1986 року, писав - І з Мадридом погано, і без Мадрида нікуди. [Театр] «Лісеу» — символ, як король у Мадриді та папа в Римі, — сказав йому одного разу Пабло. — Господь милував — у нас у Каталонії немає ні короля, ні папи [Римського], зате ми маємо «Лісеу». [3].

Барселона поступово втрачала своє політичне значення, але зберігала культурну автономію та унікальність. Відкриття Америки Христофором Колумбом змістило торговельні шляхи, зменшивши економічне значення Середземномор'я. Період XVI-XVII століть характеризувався для міста пошуком нової ідентичності в умовах централізованої іспанської держави. Мистецтво цього періоду відображало складні культурні процеси – поєднання традиційних каталонських мотивів із загальноіспанськими та загальноєвропейськими тенденціями (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні періоди формування культурного образу Барселони

Період	Ключові події та процеси	Архітектурні символи	Культурна значущість
I ст. до н.е. - V ст. н.е.	Заснування римського поселення Барсіно, розвиток у складі Римської імперії	Римські мури, храм Августа, акведуки	Формування урбаністичної структури, перші культурні шари міста
V-X ст.	Вестготське панування, короткочасна мусульманська окупація, включення до	Ранньосередньовічні церкви, елементи фортифікації	Культурний синтез романської, візантійської та мусульманської традицій

	Каролінгської імперії		
X-XV ст.	Формування незалежного графства, розквіт у складі Арагонського королівства	Готичний собор, Санта-Марія-дель-Мар, палац уряду Женералітат	Розвиток каталонської готики, формування місцевих культурних традицій
XVI-XVI I ст.	Входження до складу об'єднаної Іспанії, відносний занепад	Барокова архітектура, монастирі, палаци	Синтез каталонських і загальноіспанських культурних елементів
XVIII-XI X ст.	Індустріальна революція, економічне піднесення	Промислова архітектура, планування Ешампле	Формування сучасної урбаністичної структури, початок модернізації
Кінець XIX - початок XX ст.	Каталонський модернізм, культурне відродження	Твори Гауді та інших модерністів	Створення унікального архітектурного обличчя міста
XX ст.	Громадянська війна, франкізм, Олімпійські ігри 1992 р.	Модерністська архітектура, олімпійські об'єкти	Трансформація в глобальний культурний центр
XXI ст.	Інтеграція в глобальну економіку, туристифікація, рух за незалежність	Сучасна архітектура, реновація історичних об'єктів	Переосмислення культурної ідентичності в глобальному контексті

Індустріальна революція у XVIII-XIX століттях, радикально змінила економічний і соціальний ландшафт міста. Промисловий розвиток призвів до зростання буржуазії, формування робітничого класу та загострення соціальних протиріч. Міська забудова цього періоду відображає

індустріальний характер епохи – фабричні будівлі, робітничі квартали та розкішні особняки промислової аристократії. Цей час став переломним для формування сучасного обличчя міста, заклавши основи його подальшого розвитку як промислового й культурного центру регіону [23].

Наприкінці XIX – на початку XX століття з'являється каталонський модернізм, золота доба для архітектури та мистецтва Барселони. Модерністський рух вийшов за межі архітектури, проникнувши в живопис, скульптуру, ужиткове мистецтво та літературу. Каталонський модернізм став не лише художнім напрямом, але й виразом національного відродження та культурної самобутності регіону. Стиль, представлений творами Антоніо Гауді, Луїса Доменека-і-Монтанера, Жузепа Пуч-і-Кадафалка, перетворив міський простір на музей. Саграда Фамілія, Парк Гуель, Каса Батльо, Каса Міла та інші шедеври модернізму стали символами міста, що формують його візуальну ідентичність. Ці місця буквально стають героями кіно, вони мають свою роль, оживають у творах, ніби мають свою душу. На мою думку, він дав гарний фундамент енергії та зовнішньому вигляду міста. У Барселони справді є душа, але вона не тільки у творах Гауді [11].

XX століття. Політичні події суттєво вплинули на культурний розвиток Барселони, створивши новий контекст для мистецького життя. Громадянська війна в Іспанії (1936-1939), про яку в своїх мемуарах писав Орвелл, та подальша диктатура Франсиско Франко принесли репресії проти каталонської культури, заборону каталонської мови у публічному просторі та придушення національних проявів. Місто пережило бомбардування, економічні труднощі та масову еміграцію інтелектуальної еліти. Післявоєнний період характеризувався спробами збереження культурної ідентичності в умовах централізованої політики мадридського уряду. Культурний опір проявився через збереження традицій, розвиток

підпільної видавничої діяльності та неофіційні мистецькі рухи, що підтримували каталонську самобутність. [24]

Смерть Франко в 1975 році відкрила новий етап у культурному розвитку Барселони. Відродження каталонської автономії, повернення офіційного статусу каталонській мови та відновлення демократичних інституцій створили сприятливі умови для культурного відродження. Барселона перетворилася на символ свободи, творчості та прогресивного мислення. Культурна політика міста була спрямована на підтримку мистецтва, створення нових культурних інституцій та збереження історичної спадщини. Демократичні трансформації стимулювали появу нових художніх течій, експериментальних форм і культурних проєктів, що збагатили культурний ландшафт міста [1, с. 31].

1992 рік. Олімпійські ігри. Місто будується наново. Модернізація інфраструктури, реконструкція набережної, створення нових громадських просторів та спортивних об'єктів - змінюють обличчя міста. Барселона відкривається світу як сучасний, динамічний і креативний мегаполіс, що гармонійно поєднує історичну спадщину з інноваціями. Постолімпійський період характеризувався зростанням туристичної привабливості міста та його утвердженням як глобального культурного центру.

Сьогодні Барселона – це не лише історична спадщина, а й центр сучасного мистецтва, гастрономії та дизайну. Вона поєднує середземноморський спосіб життя з інноваціями, зберігаючи свою ідентичність і багатокультурність. Олімпійські ігри дали міцний поштовх для його сучасної трансформації. Барселона зміцнила свій статус культурного та туристичного центру Європи. Минуле міста органічно переплітається з сучасністю, створюючи багатогранний культурний контекст, який приваблює людей з усього світу. Готичний квартал з його вузькими вуличками та старовинними будівлями контрастує з геометрично правильним плануванням району Ешампле. Творчість Гауді сусідить з

авангардними проектами сучасних архітекторів. Таке різноманіття створює унікальний візуальний образ міста, де кожен історичний період залишив свій виразний слід. Культурна ідентичність Барселони формується на основі діалогу традицій і новацій, що робить її простором постійних трансформацій та експериментів [6]. Я бачила багато міст, мені подобається вивчати різні культури та спілкуватись з представниками різних культур. Барселона - це ніби окремий світ, який може поєднати все, прийняти всіх і бути комфортним для будь-кого, і я впевнена - будь-коли.

Барселона як культурний центр Каталонії нерозривно пов'язана з рухом за національну ідентичність і політичну автономію. Культурні процеси в місті часто набували політичного забарвлення, відображаючи прагнення каталонців до самовизначення. Мова, мистецтво, архітектура та міські традиції ставали інструментами збереження та утвердження національної самобутності. Каталонський модернізм кінця XIX - початку XX століття був не лише мистецьким стилем, але й проявом культурного націоналізму, прагненням створити автентичне мистецтво, що відображало б регіональну ідентичність. Сьогодні культурна політика міста продовжує підтримувати каталонські традиції, створюючи баланс між регіональною специфікою та глобальними тенденціями.

Архітектурний спадок Антоніо Гауді залишається найвиразнішою візитівкою міста, що вирізняє його серед інших європейських міст. Органічні форми, натхненні природою, інноваційні конструктивні рішення та багатий символізм створюють неповторну естетику, яка не вписується в традиційні архітектурні стилі. Незавершений храм Саграда Фамілія, що будується вже понад століття, став символом міста та туристичним об'єктом для гостей з усього світу. Парк Гуель з його казковою архітектурою та мозаїчними елементами демонструє прагнення Гауді створити гармонійний синтез природи і мистецтва. Житлові будинки Каса Батльо та Каса Міла вражають своїми криволінійними формами,

відсутністю прямих ліній і декоративним багатством. Творча спадщина Гауді надає Барселоні унікальної візуальної ідентичності, що робить її миттєво впізнаваною у світовому контексті.

Музейний ландшафт Барселони відображає багатство культурної спадщини міста та його роль у світовому мистецтві. Національний музей мистецтва Каталонії – MNAC, зберігає унікальну колекцію романського та готичного мистецтва, каталонського модернізму та авангарду ХХ століття. Музей Пікассо представляє ранній період творчості видатного художника, пов'язаний з його життям у Барселоні. Фонд Жоана Міро та Фонд Антоні Тапіеса знайомлять відвідувачів з творчістю провідних каталонських художників ХХ століття. Музей сучасного мистецтва Барселони – MACBA, що, до речі, також є одним з головних спотів для поціновувачів скейт культури, представляє експериментальні форми та актуальні мистецькі практики. Ця розгалужена музейна мережа робить місто важливим центром збереження, дослідження та популяризації мистецтва різних епох. Вона не лише представляє історичні та художні скарби Барселони, але й активно взаємодіє з сучасним культурним життям міста. Музеї стають центрами освітніх програм, дослідницьких проєктів та експериментальних виставок, що стимулюють діалог між минулим і сьогоденням. Вони виконують функцію культурних хабів, об'єднуючи професійну спільноту, митців та широку публіку навколо спільних цінностей та ідей. Міжнародна співпраця та обмін виставками з провідними світовими інституціями підкреслюють глобальне значення барселонських музеїв у системі сучасної культури [10].

Культурні фестивалі та масові заходи формують динамічний календар подій Барселони. Музичні фестивалі різних жанрів – від оперного фестивалю в Лісеу до сучасного Primavera Sound – демонструють різноманіття культурного життя міста. Карнавал, релігійні процесії, вуличні вистави створюють особливу фестивальну атмосферу Барселони, в

якій переплітаються сакральне і профанне, традиційне і експериментальне. Ці події стають простором для соціальної комунікації, формування спільної ідентичності та культурного обміну.

Сучасне мистецьке життя Барселони характеризується динамічністю, експериментальністю та міждисциплінарним підходом. Місто приваблює митців з різних країн, створюючи космополітичне середовище для творчого обміну. Мистецькі резиденції, незалежні галереї, творчі кластери формують інфраструктуру для розвитку актуальних практик. Street-art трансформує міський простір, перетворюючи вуличні стіни на полотна для художніх висловлювань. Район Поблену, колишня промислова зона, став центром креативних індустрій, об'єднуючи дизайнерів, художників, архітекторів та інших представників творчих професій. Фабрика мистецтв Фабра-і-Коатс, експериментальні театральні майданчики, створюють простір для інновацій та колаборацій. Барселона позиціонує себе як лабораторію ідей, де традиційні форми мистецтва взаємодіють із цифровими технологіями та соціальними практиками.

Барселона постає як унікальний культурний феномен, що поєднує багатовікову історичну спадщину з інноваційним мистецьким пошуком. Формування культурного образу міста відбувалося протягом тривалого історичного періоду – від римського поселення до сучасного глобального мегаполісу, причому кожна епоха залишила свій виразний слід у міському ландшафті (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Основні аспекти культурної ідентичності сучасної Барселони

Аспект культури	Ключові елементи	Інституції та приклади	Культурне значення
Архітектурна спадщина	Каталонський модернізм,	Саграда Фамілія, Парк	Формування візуальної ідентичності міста, символ

	готична архітектура, сучасний дизайн	Гуель, Готичний квартал, район Ешампле	каталонського культурного відродження
Музейний ландшафт	Колекції від романського мистецтва до сучасних експериментів	Національний музей мистецтва Каталонії, Музей Пікассо, МАСВА, Фонд Жоана Міро	Збереження історичної пам'яті, культурно-освітні центри, міжнародний культурний обмін
Фестивальна культура	Традиційні свята, сучасні мистецькі події	Ла Мерсе, Сант Жорді, Primavera Sound, Grec	Відтворення традицій, соціальна комунікація, формування спільної ідентичності
Сучасне мистецтво	Міждисциплінарні практики, креативні індустрії	Фабра-і-Коатс, CCCB, street-art, район Побленоу	Експериментальний простір, взаємодія традицій та інновацій

Культурна ідентичність Барселони нерозривно пов'язана з каталонським національним рухом, що проявляється у збереженні мови, традицій та мистецьких практик регіону. Архітектурний спадок Антоніо Гауді та інших представників каталонського модернізму створив неповторне візуальне обличчя міста, що стало його всесвітньо відомою візитівкою.

Сучасна Барселона функціонує як багаторівнева культурна екосистема, де взаємодіють музеї, театри, галереї, фестивалі,

гастрономічні заклади та спортивні організації. Місто успішно балансує між збереженням автентичності та відкритістю до глобальних тенденцій.

Трансформація Барселони з індустріального центру на креативне місто демонструє потенціал культури як рушія економічного та соціального розвитку. Водночас місто стикається з викликами надмірної туристифікації, що загрожує втратою автентичності та витісненням місцевих жителів з історичних районів. Пошук балансу між культурною спадщиною, сучасними інноваціями та сталим розвитком визначатиме майбутню траєкторію культурної еволюції Барселони у глобалізованому світі.

1.2. Місто-бренд – Барселона: як архітектура, мистецтво та історія впливають на її образ у кіно

Барселона є унікальним культурним феноменом, що закарбувався у світовій кінематографії як потужний міський бренд. Столиця Каталонії виступає не лише декорацією для кінострічок, але й повноцінним персонажем, який взаємодіє з акторами та впливає на розвиток сюжету. Історичні будівлі, каталонська ідентичність та мистецька атмосфера створюють неповторний образ міста, який привертає увагу режисерів з усього світу. Архітектурна спадщина Барселони, її природні ландшафти та культурні простори утворюють унікальний візуальний код, який неможливо сплутати з жодним іншим містом.

На мою думку, Барселона є мистецьким духом, який пронизує її вуличне життя, музеї та галереї. Роботи Пабло Пікассо, Жоана Міро та інших каталонських художників створюють контекст, що впливає на кінематографістів. Міро з його абстракцією і кольоровими композиціями часто асоціюється з творчим хаосом Барселони.

Місто-бренд у кінематографічному контексті розглядається як сукупність візуальних, історичних та культурних елементів, які формують цілісний образ міста у свідомості глядачів. Барселона представлена у світовому кінематографі через призму її унікальної архітектури, мистецьких надбань та історичних подій, що створюють багатосаровий культурний код. Для кінематографістів Барселона пропонує неповторне поєднання середземноморського світла, модерністських будівель та середньовічних кварталів, що дозволяє втілювати різноманітні художні задуми. Місто виступає у ролі культурної платформи, яка підсилює наративну потужність кінофільмів, збагачуючи їх локальним колоритом та історичною глибиною.

Репрезентація Барселони в кіно тісно пов'язана з її архітектурними особливостями, які відображають різні історичні епохи та стилі. Готичний квартал із його вузькими вуличками та старовинними будівлями створює атмосферу таємничості та романтики, що часто використовується у фільмах історичного жанру. Модерністська архітектура Антоніо Гауді, надає місту казкового та фантастичного відтінку, що приваблює режисерів, які прагнуть створити незвичайні візуальні образи. Сучасні архітектурні споруди, такі як Торре Агбар та Музей сучасного мистецтва, додають міському простору модерністського звучання, створюючи цікаві контрасти між старим та новим.

Мистецька спадщина Барселони також значною мірою впливає на її кінематографічний образ. Творчість Пабло Пікассо, Жоана Міро та Сальвадора Далі, які мали тісні зв'язки з цим містом, формує особливий культурний контекст, який відображається у фільмах про Барселону. Мистецькі музеї та галереї міста стають важливими локаціями для зйомок, символізуючи багату культурну традицію та інтелектуальне життя. Вуличне мистецтво та перформанси, які є невід'ємною частиною міського простору, додають динамічності та сучасності кінематографічному образу

Барселони. Барселона постає як місто творчих людей, де мистецтво інтегроване в повсякденне життя.

Історичний контекст Барселони також відіграє значну роль у формуванні її кінематографічного бренду. Римські руїни, середньовічні церкви та палаци, модерністські будівлі початку ХХ століття створюють багатопланову історичну структуру, яка дозволяє режисерам працювати з різними епохами та контекстами. Політична історія Каталонії, включаючи боротьбу за незалежність, Громадянську війну та диктатуру Франко, надає глибини та драматичності кінематографічним наративам, пов'язаним з містом. Олімпійські ігри 1992 року та сучасна трансформація міста додають нових вимірів його кінематографічному образу, символізуючи відродження та новий етап розвитку (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Основні архітектурні об'єкти Барселони та їх репрезентація у кіно

Архітектурний об'єкт	Архітектурний стиль	Приклади фільмів	Репрезентація у кіно
Саграда Фамілія	Каталонський модернізм	"Вікі Крістіна Барселона", "Парфумер"	Символ духовності та мистецького генія
Парк Гуель	Каталонський модернізм	"Іспанська квартира", "Перфекціоністи"	Казковий простір, місце свободи та творчості
Готичний квартал	Готика	"Парфумер", "Лабіринт Фавна"	Таємничість, історична глибина, середньовіччя

Каса Батльо	Каталонський модернізм	"Всі знають", "Вікі Крістіна Барселона"	Символ унікальності та фантазії
Торре Агбар	Сучасна архітектура	"Лабіринт", "Останні дні"	Символ сучасної Барселони, контраст із історичним центром

Вплив Антоніо Гауді на кінематографічний образ Барселони неможливо переоцінити. Його унікальні архітектурні споруди, що відрізняються органічними формами та незвичайними конструкціями, створюють візуальний ландшафт, який одразу асоціюється з Барселоною. Собор Саграда Фамілія, з його величезними шпилями та складною символікою, часто використовується у кіно як візуальний символ міста, що поєднує релігійну духовність та мистецький геній. Парк Гуель, з його кривими лініями та мозаїчними поверхнями, створює атмосферу казки та фантазії, яка приваблює кінематографістів, що прагнуть передати ексцентричний дух міста. Житлові будинки Гауді, такі як Каса Батльо та Каса Міла, часто слугують фоном для романтичних сцен та зустрічей, символізуючи мистецьку та інтелектуальну атмосферу Барселони.

Контраст між різними районами Барселони також є важливим елементом її кінематографічного образу. Ейшампле, з його правильною сіткою вулиць та модерністськими будівлями, створює відчуття порядку та елегантності. Готичний квартал, з вузькими вуличками та середньовічною атмосферою, надає місту відчуття таємничості та історичної глибини. Район Грасія, з його богемною атмосферою та маленькими площами, символізує творчий дух та альтернативну культуру. Район Раваль, з його мультикультурним населенням та соціальними контрастами, додає міському простору соціальної напруги та реалістичності

Середземноморський характер Барселони також суттєво впливає на її кінематографічний образ. Море, пляжі, сонячне світло та особлива атмосфера, яка створюється поєднанням природних та урбаністичних елементів, формують неповторний візуальний стиль фільмів, знятих у цьому місті. Пляжі Барселонети, з їхньою розслабленою атмосферою та соціальним життям, стають локаціями для сцен відпочинку та романтичних зустрічей. Порт Барселони, з його промисловою естетикою та історичним значенням, додає міському пейзажу додаткового виміру та глибини. Ла Рамбла, відома пішохідна вулиця, що веде до моря, часто зображується як символ міського життя та культурного різноманіття Барселони.

Кінематографічний образ Барселони у світовому кіно постає як багатогарний культурний феномен, що охоплює різноманітні аспекти міського життя та його інтерпретації через призму режисерського бачення. Іспанський режисер Педро Альмодовар бачив Барселону як місто свободи, творчості та сексуальної розкृतості. Як місто, що приймає різноманітність та нестандартність, де людина може вільно виражати свою ідентичність та сексуальність. Його фільми підкреслюють контраст між традиційними та прогресивними аспектами іспанської культури.

Вуді Аллен у фільмі "Вікі Крістіна Барселона", представив місто як простір романтики, мистецтва та вільного духу, що приваблює мільйони глядачів. Аллен зосередився на зображенні Барселони як міста естетичного задоволення, де архітектура, мистецтво та спосіб життя створюють ідеальне середовище для романтичних пригод та особистого зростання.

Вісенте Аранда, каталонський режисер, представляє Барселону через призму її політичної історії та культурної ідентичності. Його фільми, такі як "Свобода!" та "Вбивство у Центральному парку", досліджують конфлікти та соціальні проблеми Барселони, розкриваючи її як місто з бурхливим минулим та складним сьогоденням.

Кінематографічний образ міста у Седріка Клапіша відображає культурну мозаїку сучасної Європи через призму студентського обміну за програмою Еразмус, перетворюючи міські вулиці, площі та помешкання на території соціального експерименту з формування спільної європейської ідентичності. Режисер з особливою увагою досліджує повсякденний міський простір Барселони, зосереджуючись на буденних практиках комунікації, спільного проживання та дозвілля, які стають фундаментом для міжкультурного взаєморозуміння.

Місто-бренд у контексті кінематографічної репрезентації можна визначити як сукупність візуальних кодів, історичних наративів та культурних конотацій, що формують цілісне сприйняття міського простору глядачем. Барселона у проаналізованих фільмах виступає не лише як фон для розгортання сюжету, але й як активний учасник наративу, що впливає на трансформацію персонажів та розвиток драматичної дії.

1.3. Барселона в сучасній культурі: ідентичність і репрезентація

Барселона як культурний феномен сформувалася впродовж століть під впливом різноманітних історичних процесів, що сприяло створенню її унікальної ідентичності. Місто поєднує каталонську самобутність з середземноморською відкритістю, що знаходить відображення в архітектурі, мистецтві, соціальних практиках та кінематографічних образах. Сучасний урбаністичний простір Барселони репрезентує злиття багатовікових традицій із новітніми тенденціями розвитку європейських мегаполісів. Культурологічне дослідження Барселони передбачає комплексний аналіз її візуальної естетики, соціальної динаміки, історичної спадщини та символічного значення в глобальному контексті.

Каталонська ідентичність становить фундаментальну основу культурного коду Барселони, що виявляється через мову, традиції та

колективну пам'ять. Місто функціонує як центр збереження та розвитку каталонських цінностей, водночас залишаючись відкритим для міжкультурного діалогу та інновацій. Використання каталонської мови в публічному просторі, освіті, мистецтві та повсякденному спілкуванні підкреслює прагнення до культурної автономії та самобутності. Традиційні фестивалі та культурні події, такі як La Mercè, Sant Jordi та Calçotada, демонструють тяглість історичної пам'яті та її значення для формування сучасної міської ідентичності [8, с. 145].

Архітектурна спадщина Барселони створює унікальний візуальний образ міста, де кожна епоха залишила свій відбиток у міському ландшафті. Римські руїни, готичні собори, модерністські будівлі Гауді та сучасні архітектурні інновації формують багат шарову міську тканину, що відображає культурну еволюцію та історичну пам'ять простору. Барселона стала світовим символом каталонського модернізму завдяки творчості Антоніо Гауді, Луїса Доменек-і-Монтанера та Жозепа Пуч-і-Кадафалька, які створили неповторний архітектурний стиль, що поєднує природні форми, технічні інновації та національну символіку. Трансформація міського простору після Олімпійських ігор 1992 року призвела до формування нової урбаністичної парадигми, що збалансовує історичну спадщину та сучасні потреби міста [11].

Культурний плюралізм Барселони виявляється через співіснування різноманітних етнічних, релігійних та соціальних груп у міському просторі. Мультикультурність міста стала результатом історичних міграційних процесів, глобалізації та туристичної привабливості, що впливає на трансформацію міської ідентичності. Квартали міста демонструють різні культурні нашарування: від традиційних каталонських районів Грасія та Сантс до мультиетнічного Равалю, що створює поліфонічний міський наратив. Культурна гібридність сучасної Барселони виражається через синтез традиційних каталонських цінностей із

глобальними культурними трендами, що збагачує міську ідентичність новими змістами (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Культурні квартали Барселони та їхні особливості

Квартал	Культурна характеристика	Архітектурні домінанти	Соціокультурні особливості
Готичний квартал	Середньовічна спадщина	Кафедральний собор, Площа Короля	Історичний центр, туристична привабливість
Раваль	Мультикультурність	МАСВА, Палац Гуель	Творчі простори, етнічна різноманітність
Ейшампле	Модерністська архітектура	Саграда Фамілія, Каса Бальо	Урбаністичний план Ільдефонса Серда
Грасія	Каталонська традиційність	Парк Гуель, Площа Віла-де-Грасія	Локальні фестивалі, богемна атмосфера
Барселоне та	Морська культура	Пляжі, Порт Велл	Гастрономія, рекреаційний простір
Поблену	Індустріальна спадщина	Вежа Агбар	Технологічні інновації та ревіталізація

Репрезентація Барселони в кінематографі формує глобальний образ міста, що відображає його естетичну привабливість, культурну своєрідність та соціальні трансформації. Фільми режисерів різних країн використовують міський простір Барселони як символічне тло для

розгортання наративів про любов, мистецтво, політику та культурну ідентичність.

Цифрова репрезентація Барселони через соціальні мережі, фотографії та відеоконтент формує віртуальний образ міста, що впливає на сприйняття його культурної ідентичності глобальною аудиторією. Інстаграмізація міського простору призводить до появи нових форм візуальної естетики та практик споживання культури, що трансформують традиційні способи взаємодії з містом. Цифрові платформи також стають інструментом для документування та збереження нематеріальної культурної спадщини Барселони, створюючи віртуальні архіви міської пам'яті. Використання цифрових технологій у культурних інституціях міста розширює доступ до культурних ресурсів та сприяє демократизації культурного досвіду.

Барселона як центр креативних індустрій поєднує традиційні ремесла з інноваційними технологіями, створюючи простір для міждисциплінарної колаборації та культурного виробництва. Дизайн, мода, гастрономія, аудіовізуальне мистецтво та цифрові медіа стають важливими компонентами сучасної міської економіки та культурної ідентичності. Творчі кластери в районах Поблену, Раваль та Поблесек демонструють модель ревіталізації міського простору через культурні практики та креативне підприємництво. Проєкт 22@Barcelona перетворив індустріальну зону Поблену на інноваційний район, що поєднує технологічні стартапи, освітні інституції та культурні ініціативи, створюючи нову модель постіндустріального міського розвитку (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Репрезентація Барселони в кінематографі

Назва фільму	Режисер	Рік	Репрезентація міста
--------------	---------	-----	---------------------

"Все про мою матір"	Педро Альмодовар	1999	Місто емоційних трансформацій та особистісних пошуків
"Вікі Крістіна Барселона"	Вуді Аллен	2008	Романтичний простір мистецтва та пристрасті
"Парфумер: Історія одного вбивці"	Том Тиквер	2006	Історична Барселона як лабіринт соціальних контрастів
"Убиті квіти"	Вісенте Аранда	1995	Місто історичних травм та політичних конфліктів
"Біутіфул"	Алехандро Гонсалес Іньярріту	2010	Темна сторона міста, соціальна нерівність
"Барселона, ніч літа"	Дані де ла Орден	2013	Сучасне місто молоді, кохання та розваг

Барселонська модель урбаністичного розвитку, що сформувалася після Олімпійських ігор 1992 року, вплинула на трансформацію культурного ландшафту міста та його глобальне позиціонування. Ревіталізація деградованих промислових зон, відкриття міста до моря, створення публічних просторів та інтеграція мистецтва в міське середовище стали ключовими елементами цієї моделі. Культурна регенерація районів Поблену та Барселонета сприяла формуванню нових міських наративів та практик використання простору. Критичний аналіз барселонської моделі виявляє суперечності між економічним розвитком, культурною автентичністю та соціальною справедливістю, що впливають на сучасний урбаністичний дискурс.

Культурологічне дослідження Барселони передбачає комплексний аналіз її візуальної естетики, соціальної динаміки, історичної спадщини та

символічного значення в глобальному контексті. Місто відображає складну взаємодію різних культурних шарів, де каталонська ідентичність виступає фундаментальною основою, але збагачується через діалог з іншими культурними традиціями та інноваційними впливами, створюючи багатовимірний міський простір, що постійно трансформується, зберігаючи при цьому свою автентичність та історичну пам'ять.

Висновки до розділу 1

Барселона являє собою унікальний культурний феномен, котрий сформувався протягом століть під впливом різноманітних історичних, соціальних та мистецьких процесів. Історико-культурний контекст міста надзвичайно багатий, охоплюючи періоди від римського панування через середньовічний розквіт і каталонський модернізм до сучасної космополітичної метрополії. Місто увібрало в себе мавританські, готичні, ренесансні впливи, які органічно переплелися із місцевими традиціями, створивши унікальний каталонський культурний код, що проявляється в архітектурі, мистецтві, гастрономії та стилі життя мешканців. Історично місто виступало центром прогресивної думки та мистецьких експериментів, що дозволило сформуватися особливому "барселонському духу" – поєднанню традицій та інновацій, регіонального патріотизму та космополітизму.

Феномен Барселони як міста-бренду нерозривно пов'язаний із її архітектурними шедеврами та культурною спадщиною. Творчість Антоніо Гауді, Луїса Доменека-і-Монтанера та інших представників каталонського модернізму створила візуальний образ міста, що впізнається в усьому світі. Кінематографічний образ Барселони формувалася поступово через її представлення у фільмах різних режисерів, які використовували унікальну естетику міста як виразний візуальний елемент своїх творів.

У контексті сучасної культури Барселона постає як місце перетину традиційної каталонської ідентичності та глобальних культурних процесів. Місто виробило багаторівневу систему репрезентації, в якій поєднуються історичні наративи, мистецькі традиції та сучасні культурні практики. Барселонська ідентичність характеризується динамічністю та адаптивністю, здатністю інтегрувати нові елементи без втрати автентичності. Завдяки цьому місто успішно функціонує як майданчик для міжкультурного діалогу, приваблюючи митців, інтелектуалів та туристів з усього світу. Водночас Барселона залишається важливим осередком каталонського націєтворення та регіональної самоідентифікації, балансує між локальними традиціями та глобальними впливами, що робить її унікальним культурним феноменом сучасності та об'єктом постійного наукового та мистецького інтересу.

РОЗДІЛ 2

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ БАРСЕЛОНИ У СВІТОВОМУ КІНЕМАТОГРАФІ

2.1. Барселона у кіно: від класики до сучасності

Університет Барселони, Королівська площа, Триумфальна арка, Сьютаделья, Парк Гуель, Барселонета, Razzmatazz, Іспанське село, вузькі вулички Равалю і готики, широкий район Ешампле. Перераховувати місця, де проводились кінозйомки, можна годинами. Тисячі фільмів, епізодів, короткометражок, знято тут, в Барселоні.

Коли місто стало об'єктом документальних зйомок перших кінооператорів, перші кадри Барселони з'явилися в так званих "міських хроніках" – коротких документальних фільмах, що фіксували вуличне життя та архітектуру міста. Ці ранні кіноматеріали не просто документували візуальний образ міста, але й закладали підґрунтя для його подальшої кінематографічної історії. Характерною особливістю першого етапу кінематографічної присутності Барселони була її репрезентація як індустріального та культурного центру Каталонії. [27]

Значною віхою в історії кінематографічного представлення Барселони стали 1920-ті роки, коли місто увійшло в поле зору європейських авангардних режисерів. У цей період Барселона з її неповторною архітектурою та мистецьким середовищем привертала увагу експериментаторів кіно як унікальний візуальний простір. Для європейського авангарду Барселона стала символом поєднання традиційного та модерного, що відображалось в її представленні на екрані. Мистецьке та культурне життя Барселони цього періоду активно впливало на формування її кінематографічного образу.

Громадянська війна в Іспанії 1936-1939 рік, стала переломним моментом у сприйнятті та відображенні Барселони у світовому кіно. Місто постало у фільмах цього періоду як центр республіканського опору, символ боротьби проти фашизму. Документальні фільми того часу фіксували не лише військові дії, але й трансформацію міського простору в умовах воєнного часу. Одним із найвідоміших кінодокументів того періоду став фільм "Іспанська земля" (1937), знятий за сценарієм і із закадровим коментарем Ернеста Хемінгуея, який тоді знаходився в Іспанії як військовий кореспондент [11], де Барселона представлена як місто-борець, що відстоює республіканські цінності.

Режим Франко, 1939-1975 років, суттєво обмежив розвиток вільного кінематографічного бачення Барселони у фільмах, внаслідок чого місто часто з'являлося лише в контрольованих державою кінохроніках або ж у кінострічках, що підтримували офіційну ідеологію. Барселона цього періоду репрезентувалася на екрані переважно як туристичне місто з багатою архітектурною спадщиною, позбавлене політичного контексту. Кінематографічна цензура того часу суттєво вплинула на формування одностороннього та часто штучного образу міста в кіно (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Особливості кінематографічного відображення Барселони

Період	Особливості кінематографічного відображення Барселони	Ключові фільми	Домінантні образи міста
Громадянська війна та режим	Пропагандистські стрічки, обмежена репрезентація	"Іспанська земля" (1937)	Місто-борець, туристичний центр, архітектурна перлина без політичного контексту

Франко (1936-1975)			
Демократичний перехід (1975-1992)	Відродження каталонського кіно, соціальна тематика		Простір свободи, соціальних контрастів, культурного відродження
Пост-олімпійська Барселона (1992-2000)	Міжнародна популяризація, глобальне визнання	"Земля і свобода" (1995), "Все про мою матір" (1999)	Глобальне місто, туристичний бренд, місто контрастів
Сучасний період (2000-сьогодення)	Гібридна ідентичність, діалог локального та глобального	"Вікі Кристина Барселона" (2008), "Б'ютіфул" (2010)	Глобальний мегаполіс, простір взаємодії культур, місто мистецтва та інновацій

Демократичний перехід після смерті Франко відкрив нову сторінку в історії кінематографічної Барселони, коли місто почало фігурувати у фільмах як символ свободи та культурного відродження. Яскравим прикладом нового бачення Барселони стала творчість каталонських режисерів, зокрема Вінсенте Аранди, який відтворював місто не лише як візуальний фон, але як простір соціальних, культурних та політичних процесів. Кінематограф цього періоду відображав трансформацію міста та його перетворення на сучасний мегаполіс із багатою культурною спадщиною. [12]

Олімпійські ігри 1992 року, стали значною подією і у кінематографі, вони зумовили появу численних документальних та художніх фільмів, присвячених місту. Після Олімпіади Барселона закріпила у світовому

кінематографі статус міста з унікальною архітектурою, культурним життям та особливою атмосферою.

Початок ХХІ століття ознаменував новий етап у репрезентації Барселони у світовому кінематографі, коли місто стало популярною локацією для зйомок голлівудських та європейських фільмів. Знаковою подією стала поява Барселони у фільмі Педро Альмодовара "Все про мою матір" (1999), де режисер продемонстрував місто як простір свободи та культурного різноманіття. Репрезентація Барселони цього періоду відзначалася поєднанням туристичних локацій та маловідомих куточків міста, що створювало багатоплановий образ мегаполісу.

Фільм Вуді Аллена "Вікі Крістіна Барселона" (2008) став поворотним моментом у формуванні туристичного образу міста у світовому кінематографі. Режисер представив Барселону як місто романтики, мистецтва та пристрасті, роблячи акцент на архітектурі Гауді та середземноморській атмосфері. Після виходу цієї стрічки туристичний інтерес до Барселони значно зріс, підтверджуючи потужний вплив кінематографічного образу на формування туристичного бренду міста.

Контрастом до гламурного зображення Барселони у фільмі Вуді Аллена стала стрічка Алехандро Гонсалеса Іньярриту "Б'ютіфул" (2010), що показала темну сторону міста – життя іммігрантів, соціальні проблеми та злидні окремих районів. Режисер розкрив образ Барселони як міста контрастів, де туристичний блиск співіснує з бідністю та соціальною нерівністю. Така репрезентація розширила кінематографічне сприйняття міста, додавши соціальний вимір до його візуального образу.

Сучасний етап кінематографічної історії Барселони характеризується її представленням як глобального міста, в якому переплітаються різні культури, епохи та соціальні реалії.

Особливе місце в кінематографічному представленні Барселони займають місцеві режисери, які через свої фільми транслюють

автентичний образ міста, розкриваючи його культурні, соціальні та політичні особливості. Каталонська кіношкола, представлена такими іменами, як Ісабель Койшет, Хуан Антоніо Байона та інші, створила багатогранний портрет Барселони, що виходить за межі туристичних стереотипів. Ці режисери зображують Барселону як живий організм з власною історією, проблемами та перспективами (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Ключові фільми про Барселону

Режисер	Ключові фільми про Барселону	Роки	Особливості репрезентації міста
Вінсенте Аранда	"Вбивство в Центральному парку"	1970-1990	Історична Барселона, контекст франкістського періоду та переходу до демократії
Педро Альмодовар	"Все про мою матір"	1999	Барселона як простір свободи та самовираження, місто трансформації
Вуді Аллен	"Вікі Крістіна Барселона"	2008	Романтична Барселона, місто мистецтва та пристрасті, туристичний погляд
Алехандро Гонсалес Іньярріту	"Б'ютіфул"	2010	Соціальні контрасти Барселони, життя іммігрантів, проблематика глобалізації
Ісабель Койшет	"Моє життя без мене", "Таємне життя слів"	2003-2005	Повсякденна Барселона, житловий простір, соціальні реалії

Хуан Антоніо Байона	"Притулок", "Неможливе"	2006- 2012	Місто як простір трилеру, темна сторона Барселони
---------------------------	----------------------------	---------------	--

2.4. Основні мотиви та теми у фільмах про Барселону: архітектура, романтика, конфлікти, свобода

Кінематографічний образ Барселони формується через призму архітектурних символів міста, що стають не просто фоном, а активними елементами наративу. Незвичайні споруди Антоніо Гауді, зокрема Саграда Фамілія та Парк Гуель, виступають впізнаваними орієнтирами, створюючи специфічну візуальну мову. У світовому кіно барселонська архітектура передає атмосферу фантастичного, казкового простору, де органічні форми будівель підкреслюють нестандартність і креативність міста. Режисери часто обирають панорамні кадри, що охоплюють містобудівний ландшафт для встановлення контексту подальшої розповіді та створення глибинних метафор.

Модерністська архітектура Барселони відіграє ключову роль у формуванні романтичного наративу. Численні кінострічки експлуатують образ міста як ідеального місця для розвитку любовних історій, де закохані пари гуляють вуличками Готичного кварталу чи проспектом Рамбла. Фільм Вуді Аллена "Вікі Крістіна Барселона" зображує місто як простір пристрасі та свободи, де герої звільняються від звичних соціальних обмежень і моральних норм, властивих їхній батьківщині. Закономірно, що саме природна краса Барселони, її приморська локація та особлива атмосфера створюють неповторний антураж для розгортання любовних історій різного ґатунку.

Урбаністичний простір Барселони уособлює свободу самовираження та творчості, що стає наскрізною темою багатьох кінострічок. Місто презентується як центр богемного життя, де митці знаходять натхнення та можливість реалізувати найсміливіші ідеї. Фільми Вісенте Аранди розкривають Барселону як місце, де творчі особистості долають внутрішні та зовнішні обмеження [13]. У міському середовищі співіснують різні культури, традиції та погляди, утворюючи унікальну атмосферу толерантності та прийняття, яка надає героям фільмів можливість переосмислити власне життя та здобути новий досвід.

Соціальні конфлікти та політичні протиріччя складають важливу тематичну лінію фільмів про Барселону. Історичне підґрунтя боротьби за незалежність Каталонії знаходить відображення в кінематографічних творах різних жанрів, від історичних драм до сучасних трилерів. Протистояння традиційних цінностей та глобалізаційних процесів, збереження культурної ідентичності в умовах туристичної експансії створюють напружене соціальне тло для розгортання сюжетів. Конфліктний потенціал міста, пов'язаний із його неоднозначним політичним становищем, додає глибини та реалістичності міським історіям (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Домінантні архітектурні локації Барселони в кінематографі

Назва архітектурної пам'ятки	Функція в кінонарративі	Приклади фільмів
Саграда Фамілія	Символ духовних пошуків	"Вікі Крістіна Барселона", "Парфумер: Історія одного вбивці"
Парк Гуель	Простір творчості та свободи	"Вікі Крістіна Барселона", "Тільки з тобою"

Готичний квартал	Місце романтичних зустрічей	"Все про мою матір"
Каса Батльо	Місце трансформації персонажів	"Кармен", "Вікі Крістіна Барселона"
Набережна Барселонети	Символ відкритості та свободи	"Б'ютифул", "Вікі Крістіна Барселона"

Туристичний образ Барселони в кінематографі балансує між автентичністю та стереотипним зображенням. Комерційні фільми часто експлуатують поверхові уявлення про місто як простір безтурботного відпочинку, вечірок та яскравих вражень. Альтернативний кінематограф, навпаки, прагне розкрити неочевидні, неглянцеві сторони міського життя, занурюючи глядача в буденність барселонських районів. Протиставлення туристичного та повсякденного досвіду створює продуктивну напругу в кінематографічних творах, дозволяючи розкрити багатогранність міського простору.

Історичні трансформації міського середовища Барселони розкриваються через контрастні кінематографічні зображення різних періодів. Фільми історичного жанру акцентують увагу на індустріальному розвитку кінця XIX століття, періоді громадянської війни та франкістської диктатури, сучасній демократичній трансформації. Порівняння різночасових кінематографічних репрезентацій дозволяє прослідкувати еволюцію міста як живого організму, що змінюється під впливом політичних та соціальних чинників. Тяглість історії відображається через збереження архітектурних пам'яток різних епох, що створює багатоплановий міський простір.

Каталонська ідентичність як тема кінематографічних творів розкривається через мовні практики, культурні традиції та локальні звичаї. Режисери акцентують увагу на унікальності каталонського світогляду, що

відрізняється від загальноіспанського контексту. Фільми місцевих кінематографістів часто транслиують ідеї регіональної автономії та культурної самобутності, використовуючи каталонську мову як інструмент самоідентифікації персонажів [22, с. 45]. Міжнародні кінопроекти здебільшого оминають політичні аспекти каталонського питання, зосереджуючись на культурних та естетичних особливостях регіону. Я особисто, дуже підтримую зображення ідеї регіональної автономії та культурної самобутності, бо Каталонська ідентичність глибоко вкорінена у повсякденне життя міста. Це дуже відчувається, коли ти знайомишся з містом та місцевими ближче. Коли ти турист, ти не дуже розумієш це і не поринаєш глибоко в цю культуру. Мені, особисто, дуже сталося в нагоді вивчення деяких каталонських фраз, аби не ображати місцевих, коли вони звертаються до мене. Мені дуже хочеться підтримувати Каталонців, які поважають та цінують свою історію. Тому я дуже підтримую висвітлення каталонських ідей у кіно.

Кінематографічні репрезентації барселонських мистецьких кіл відображають вплив видатних представників каталонської культури. Творчість Пабло Пікассо, Жоана Міро, Сальвадора Далі створює контекст для розгортання історій про творчі пошуки та експерименти. Музеї сучасного мистецтва, галереї та мистецькі майстерні стають локаціями, де розгортаються сюжетні лінії, пов'язані з творчим самовираженням героїв. Барселона постає містом натхнення, де історія мистецтва органічно вплітається в сучасне міське життя, формуючи унікальне культурне середовище (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Тематичні напрями репрезентації Барселони в кінематографі

Тематичний напрям	Ключові мотиви	Жанрова репрезентація
Міська романтика	Випадкові зустрічі, трансформація особистості, пошук кохання	Романтичні комедії, мелодрами
Культурна ідентичність	Каталонська мова, традиції, історична пам'ять	Драми, історичні фільми
Соціальні конфлікти	Класова нерівність, імміграція, туристифікація	Соціальні драми, трилери
Творча свобода	Мистецьке середовище, богемне життя, самовираження	Біографічні фільми, драми
Архітектурні символи	Модернізм, готика, сучасна архітектура	Документальні фільми, артхаус

Тема імміграції та культурного розмаїття Барселони становить важливий аспект її кінематографічного образу. Фільми останніх двох десятиліть відображають трансформацію міста в мультикультурний центр, де співіснують представники різних етнічних груп. Режисери досліджують проблеми адаптації іммігрантів, міжкультурні конфлікти та формування нової, гібридної ідентичності мешканців міста [24]. Кінематографісти відстежують цю трансформацію, розкриваючи як позитивні, так і

негативні наслідки туристичного буму для міського середовища та спільноти. Особливості проживання в барселонських районах з високою концентрацією іммігрантів розкривають соціальні проблеми великого міста та створюють реалістичний контекст для розгортання драматичних історій.

Нічне життя Барселони становить окрему тематичну лінію кінематографічних творів. Клуби, бари та концертні майданчики зображуються як простори свободи, експериментів та трансгресії. Фільми, орієнтовані на молодіжну аудиторію, розкривають місто як центр розваг та безтурботного життя, де реалізуються фантазії та бажання. Водночас, критично налаштовані режисери використовують сцени нічного життя для демонстрації соціальних проблем: наркоманії, проституції, неконтрольованого туризму, що впливає на звичний уклад життя місцевих мешканців.

Публічні простори Барселони, такі як парки, площі та проспекти, функціонують у фільмах як місця соціальної взаємодії та колективного досвіду. Площа Каталонії, проспект Грасія та парк Цитаделі стають місцями випадкових зустрічей, демонстрацій, святкувань, що відображають публічне життя міста. Міські простори слугують для режисерів інструментом розкриття соціальної динаміки, показуючи Барселону як місто спільного використання вуличного простору, що відповідає середземноморській традиції публічного життя.

Гастрономічна культура Барселони часто виступає супровідним елементом кінематографічних наративів. Традиційні каталонські ресторани, ринок Бокерія, численні тапас-бари створюють колоритне тло для розвитку сюжетів. Спільне споживання їжі у фільмах часто символізує зближення героїв, їхню інтеграцію в місцеву культуру, прийняття нового досвіду. Гастрономічні практики відображають спосіб життя мешканців міста, їхні цінності та соціальні ритуали, створюючи автентичний

культурний контекст і допомагаючи глядачам зануритися в атмосферу міста.

Середземноморський характер Барселони підкреслюється через постійну присутність морського елемента в кінематографічних творах. Набережна, пляжі та порт стають місцями дії ключових сцен, а морський горизонт символізує відкритість міста до зовнішнього світу. Контраст між щільною міською забудовою та відкритим морським простором створює візуальну динаміку, що використовується операторами для передачі емоційних станів героїв. Природні умови Барселони, її сонячне освітлення та специфічна колористика формують впізнаваний візуальний стиль фільмів, знятих у цьому місті.

Висновки до розділу 2

Барселона у світовому кінематографі пройшла значну еволюцію від простого місця зйомок до повноцінного художнього образу з власною естетикою та драматургією. Починаючи з документальних кадрів братів Люм'єр та епізодичних появ у німому кіно, місто поступово набувало символічного значення в контексті іспанської та світової культури. Післяфранкістський період ознаменував справжній прорив у кінематографічному осмисленні Барселони, коли місцеві режисери почали формувати новий візуальний наратив, що відображав унікальну каталонську ідентичність.

Кінематографічна Барселона розкривається через кілька ключових тем і мотивів: архітектурні шедеври Гауді та модернізму стають не просто фоном, а активними учасниками наративу; романтичний мотив перетворює місто на простір емоційних відкриттів та трансформацій; соціальні та історичні конфлікти відображають складну історію Каталонії; тема свободи підкреслює роль Барселони як символу прогресивності та

відкритості. Ці мотиви формують багатоплановий кінематографічний образ міста, що продовжує надихати режисерів з усього світу, пропонуючи невичерпний матеріал для художнього осмислення та інтерпретації.

РОЗДІЛ 3

БАРСЕЛОНА В ОБ'ЄКТИВІ СВІТОВИХ РЕЖИСЕРІВ

3.1. Біографія та творчість Вінсенте Аранди: роль режисера у формуванні кінематографічного образу Барселони

Вінсенте Аранда Ескерра постає визначною постаттю в історії не лише іспанського, але й європейського кінематографу другої половини ХХ століття. Народжений 9 листопада 1926 року в Барселоні, Аранда провів дитинство та юнацькі роки у рідному місті, що надалі суттєво вплинуло на формування його творчого світогляду та кінематографічної естетики. Режисер належав до покоління митців, чиє становлення відбувалося у складний для Іспанії період франкістського режиму, що наклало певний відбиток на тематичне спрямування його робіт та художні прийоми. Творчий доробок Аранди охоплює понад тридцять повнометражних фільмів, значна частина яких безпосередньо пов'язана з Барселonoю як локацією зйомок або змістовим центром наративу. Режисер завершив свій життєвий шлях 26 травня 2015 року, залишивши яскравий слід в історії європейського авторського кіно та зробивши вагомий внесок у формування кінематографічного образу Барселони [12].

Становлення Вінсенте Аранди як кінематографіста відбувалося у контексті Барселонської школи кіно, яка виникла у 1960-х роках як альтернативний напрям щодо комерційного мадридського кінематографу. Барселонська школа характеризувалася експериментальним підходом до кіномови, інтелектуальністю та певною елітарністю, що цілком відповідало творчим пошукам Аранди. Початок режисерської кар'єри Аранди ознаменувався стрічкою "Блискучі" (1965), яка вже продемонструвала його зацікавленість у дослідженні міського простору Барселони та її соціальних контрастів. Рання творчість режисера

формувався під впливом європейського авангардного кіно, зокрема напрямку Французької нової хвилі та італійського неореалізму. Період 1960-1970-х років у творчості Аранди позначився пошуком власної кінематографічної мови та тематичної спрямованості, що згодом визначило його унікальний авторський стиль. [13]

Специфіка режисерського методу Вінсенте Аранди полягає у створенні особливого художнього простору, де місто Барселона постає не просто тлом для розгортання сюжету, а повноцінним дійовим персонажем. Режисер майстерно використовував урбаністичні ландшафти Барселони, поєднуючи реалістичні вуличні сцени з метафоричними зображеннями архітектурних пам'яток міста. В його фільмах простежується глибокий зв'язок між емоційними станами героїв та міським середовищем, що їх оточує. Вулиці, площі, історичні будівлі Барселони у фільмах Аранди набувають символічного значення, стаючи віддзеркаленням внутрішнього світу персонажів. У стрічках режисера часто зустрічаються впізнавані локації міста – готичний квартал, проспект Пасей-де-Грасія, район Ешампле, портові зони та периферійні квартали [5, с. 234].

Фільм "Вбивства в сімейному колі" (1982) став першою значною роботою Аранди, де Барселона представлена не лише як місце дії, але й як відображення складних соціальних відносин каталонського суспільства. Режисер відтворював на екрані контрасти міста – розкішні будинки заможних кварталів та робітничі райони, створюючи багатовимірний портрет міського життя. Особливу увагу Аранда приділяв передачі атмосфери різних історичних періодів Барселони, майстерно реконструюючи міський простір різних епох. Детальна робота з міськими локаціями дозволяла режисеру досягати високого рівня достовірності у відтворенні історичного контексту, що стало однією з характерних рис його кінематографічного стилю.

У творчості Вінсенте Аранди простежується особлива увага до каталонської ідентичності, яка нерозривно пов'язана з образом Барселони в його фільмах. Режисер неодноразово звертався до тем соціально-політичних трансформацій регіону, відображаючи у кінематографічній формі складні процеси формування національної самосвідомості каталонців. Фільми Аранди демонструють глибоке розуміння культурних особливостей Каталонії, що виявляється у ретельному зображенні традицій, звичаїв та повсякденного життя мешканців регіону. Режисер часто використовував каталонську мову у діалогах персонажів, що додавало автентичності його стрічкам та підкреслювало мовно-культурну специфіку регіону. Звернення до літературних творів каталонських авторів стало важливим джерелом натхнення для Аранди, який створив кілька екранізацій класичних та сучасних творів регіональної літератури.

Адаптація літературних творів каталонських авторів займає особливе місце у творчості Вінсенте Аранди, дозволяючи йому глибше досліджувати культурний контекст Барселони. Фільм "Кривава наречена" (1972), створений за мотивами твору Маркіза де Сада, став першою значною літературною адаптацією у доробку режисера, яка привернула увагу до його творчості в міжнародному контексті. Екранізація роману Едуардо Мендоси "Місто чудес" дозволила Аранді створити масштабну панораму історичного розвитку Барселони, відобразивши трансформації міського середовища протягом кількох десятиліть. Режисер майстерно поєднував літературну основу з власним кінематографічним баченням, створюючи самобутні інтерпретації оригінальних текстів. Художня адаптація літературних творів у кінематографічній формі стала одним із основних творчих методів Аранди, який дозволяв йому розкривати багатозаровість образу Барселони [11].

Важливим елементом кінематографічного стилю Вінсенте Аранди є робота з історичним контекстом Барселони, що дозволяла режисерові створювати багатовимірні репрезентації міста у різні епохи. Фільми режисера охоплюють широкий часовий діапазон – від середньовіччя до сучасності, відображаючи культурні та соціальні трансформації міського середовища. Особлива увага Аранди до деталей історичної реконструкції проявляється у ретельному відтворенні архітектури, костюмів та побутових елементів різних епох. Режисер часто звертався до переломних моментів в історії міста, розкриваючи їх через призму життєвих історій окремих персонажів. У стрічці "Лібертаріас" (1996) Аранда досліджує період громадянської війни в Іспанії, відтворюючи атмосферу революційної Барселони 1930-х років з документальною точністю [14].

Тематичне спрямування творчості Вінсенте Аранди відзначається виразною соціально-критичною спрямованістю, що безпосередньо впливає на характер репрезентації Барселони в його фільмах. Режисер не уникав гострих суспільних проблем – класової нерівності, гендерних питань, політичних конфліктів, релігійних протиріч, які були характерними для каталонського суспільства різних періодів. У стрічці "Убивство у Центральному комітеті" (1982) Аранда досліджує політичні трансформації іспанського суспільства періоду переходу до демократії, використовуючи міське середовище Барселони як символічний простір протистояння різних ідеологій. Фільми Аранди відзначаються психологічною глибиною та увагою до моральних дилем персонажів, які відображають загальний стан суспільства. Критичний погляд режисера на соціальну дійсність перетворює образ Барселони у його фільмах на своєрідну призму для осмислення широкого спектру суспільних проблем.

Еротичні мотиви у творчості Вінсенте Аранди складають важливий елемент його кінематографічної естетики та впливають на характер візуальної репрезентації Барселони. Режисер розглядав еротизм як

невід'ємну частину людського існування та засіб дослідження психологічних станів персонажів у контексті міського середовища. У стрічках Аранди міський простір Барселони часто набуває еротизованих рис, перетворюючись на місце розгортання забороненого бажання та підсвідомих імпульсів. Темні вулиці, закриті внутрішні двори, інтимні простори помешкань – усі ці елементи міської топографії Барселони режисер використовував для створення атмосфери чуттєвої напруги. Еротизм у фільмах Аранди нерозривно пов'язаний із дослідженням влади та соціальних норм, що робить його кінематографічну мову особливо виразною у контексті зображення міського життя.

Візуальна естетика фільмів Вінсенте Аранди безпосередньо впливає на характер репрезентації Барселони в його кінематографічному доробку. Режисер створив впізнаваний візуальний стиль, який характеризується використанням контрастного освітлення, динамічною композицією кадру та увагою до архітектурних деталей міського середовища. Робота з кольором у фільмах Аранди відіграє ключову роль у формуванні емоційної атмосфери, часто підкреслюючи психологічний стан персонажів через кольорове вирішення міських пейзажів. Оператори, з якими співпрацював режисер, зокрема Хуан Амороса та Хосе Луїс Алькаїне, зробили значний внесок у візуальну репрезентацію Барселони у його фільмах. Особливу увагу Аранда приділяв зображенню архітектурних шедеврів міста, вписуючи їх у наратив таким чином, щоб вони ставали не лише декоративними елементами, але й смисловими центрами композиції.

Вінсенте Аранда у своїй творчості приділяв увагу дослідженню впливу міського середовища на формування особистості героїв, що становить важливий аспект репрезентації Барселони в його фільмах. Персонажі стрічок режисера часто перебувають у складних відносинах з міським простором, який формує їхню ідентичність та визначає траєкторії життєвого шляху. Режисер майстерно використовував архітектурні

елементи міста для візуалізації внутрішніх станів персонажів – лабіринти вуличок готичного кварталу як відображення заплутаності людських стосунків, відкриті простори набережної як символ внутрішньої свободи. Взаємодія героїв з міським середовищем Барселони у фільмах Аранди часто набуває символічного характеру, відображаючи глибинні психологічні процеси та соціальні трансформації

Міжнародне визнання творчості Вінсенте Аранди сприяло формуванню нового погляду на кінематографічний образ Барселони у світовому контексті. Участь фільмів режисера у престижних кінофестивалях, зокрема у Каннах, Берліні та Венеції, привернула увагу міжнародної кіноспільноти до унікальної атмосфери каталонської столиці. Зарубіжна критика відзначала майстерність Аранди у створенні автентичного портрету Барселони, який відрізнявся від традиційних туристичних репрезентацій міста (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Характерні фільми з зображенням Барселони

Період творчості	Характерні фільми	Особливості зображення Барселони
Ранній період (1964-1970)	"Блискуче майбутнє" (1964), "Фата моргана" (1965)	Сюрреалістичний простір, місто як метафора свободи та мистецьких експериментів
Зрілий період (1990-2005)	"Коханці" (1991), "Кармен" (2003)	Інтимні простори, психологізм, місто як простір пристрасті та трансгресії

Вінсенте Аранда Ескерра залишив значний слід в історії кінематографу як режисер, який зробив вагомий внесок у формування

кінематографічного образу Барселони. Народжений у 1926 році та проживши до 2015 року, Аранда створив понад тридцять повнометражних фільмів, багато з яких органічно пов'язані з Барселоною як місцем дії та смисловим центром нарративу. Його творчість, що розвивалася в складних соціально-політичних умовах франкістського режиму, характеризується глибокою увагою до каталонської ідентичності, історії та культури. Аранда майстерно використовував міський простір Барселони, перетворюючи його на повноцінного персонажа своїх стрічок, що дозволило режисеру створити багатовимірну кінематографічну репрезентацію міста, яка поєднує соціальну критику, психологізм та історичну достовірність. Його фільми не лише збагатили іспанський кінематограф, але й сприяли міжнародному культурному діалогу, представляючи світові унікальний образ Барселони через призму авторського бачення.

3.2. Барселона у творчості Вуді Аллена

Найбільш відомим міським образом у творчості Вуді Аллена традиційно вважається Нью-Йорк, проте з початком 2000-х років режисер розпочав "європейський період", під час якого створив серію фільмів, присвячених великим європейським столицям. Вуді Аллен належить до найвизначніших режисерів сучасності, чия кінематографічна спадщина демонструє особливу увагу до міського простору як важливого елементу нарративу. Міста у його фільмах постають не просто декораціями, а повноцінними персонажами, що впливають на розвиток сюжету та характери героїв.[14].

Серед європейських міст, які привернули увагу Вуді Аллена, Барселона займає особливе місце, ставши центральним локусом фільму "Вікі Крістіна Барселона" (2008). Каталонська столиця у творчості режисера представлена як багатовимірний культурний простір, що поєднує

історичну спадщину, мистецьке середовище та неповторну міську атмосферу. Режисер використовує архітектуру Барселони не лише як візуальний фон, а як метафору емоційних станів героїв, їхніх пошуків та внутрішніх конфліктів.

Фільм "Вікі Крістіна Барселона" розкриває образ міста через контрастне сприйняття двох американських туристок – практичної Вікі та романтичної Крістіни. Аллен конструює кінематографічний образ Барселони через численні панорамні кадри архітектурних шедеврів Антоніо Гауді, зокрема Саграда Фамілія, Парк Гуель та Каса Міла, які стають символічними маркерами міської ідентичності. Використовуючи теплу кольорову гаму та сонячне освітлення, режисер створює візуальну репрезентацію міста як простору свободи, мистецької відкритості та емоційної розкутості [19].

Барселона у творчості Вуді Аллена набуває значення культурного перехрестя, де зустрічаються різні світогляди, художні традиції та життєві філософії. Режисер підкреслює мультикультурний характер міста, виявляючи увагу до каталонської ідентичності через музичний супровід, діалоги персонажів. Ресторани старого міста, винні погребі стають важливими локаціями, які розкривають культурну самобутність Барселони, її відмінність від стереотипних уявлень про іспанські міста.

У кінематографічній інтерпретації Аллена Барселона постає як місто контрастів, де середньовічна архітектура Готичного кварталу співіснує з модерністськими будівлями, а традиційні цінності взаємодіють із сучасними концепціями стосунків та самореалізації. Режисер звертається до теми мистецтва як невід'ємної частини міської ідентичності, представляючи головного героя Хуана Антоніо художником, чия творчість та життєва філософія відображають вільний дух Барселони, її відкритість до експериментів та нетрадиційних рішень (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Основні локації Барселони у фільмі "Вікі Кристіна Барселона"

Локація	Символічне значення	Кінематографічна репрезентація
Парк Гуель	Романтичний простір, свобода від умовностей	Яскраві кольори, панорамні кадри, сонячне освітлення
Готичний квартал	Історична спадщина, лабіринт емоцій	Вузькі вулиці, тіньові контрасти, середньовічна архітектура
Саграда Фамілія	Духовний пошук, незавершеність	Вертикальні композиції, монументальні форми
Музей Міро	Сучасне мистецтво, експериментальність	Абстрактні форми, яскраві кольорові акценти
Узбережжя	Відкритість, свобода	Широкі панорами, блакитна палітра, морські пейзажі

Художнє рішення фільму "Вікі Кристіна Барселона" відображає глибоке розуміння Алленом естетики міського простору Барселони, його здатності впливати на психоемоційний стан та поведінку персонажів. Оператор Хав'єр Агірресаробе, співпрацюючи з режисером, створює візуальний ряд, де природне освітлення підкреслює неповторну атмосферу міста – теплі відтінки медових фасадів модерністських будівель, гру світла й тіні в лабіринтах Готичного кварталу, мерехтіння сонячних променів на середземноморському узбережжі. Особливу роль у кінематографічному образі Барселони відіграє музичне оформлення фільму, яке поєднує іспанські гітарні мелодії, каталонські фольклорні мотиви та джазові

композиції, створюючи контрапункт до візуального ряду. Музика стає ключовим елементом, що підкреслює культурну ідентичність міста, його емоційну палітру та ритм життя. Режисер використовує звуковий дизайн для підсилення ефекту занурення глядача у простір Барселони, створюючи багатовимірний аудіовізуальний образ міста.

Вуді Аллен звертається до гастрономічного дискурсу як важливого елементу репрезентації Барселони, використовуючи сцени в ресторанах та винних погребах для розкриття культурної ідентичності міста. Режисер зображує гастрономічну культуру Каталонії як форму мистецтва, що відображає історичну спадщину, традиції та інноваційний дух регіону. Сцени спільної трапези стають ключовими для розвитку взаємин між персонажами, підкреслюючи соціальний та комунікативний аспекти гастрономічної культури Барселони

Ключовим елементом репрезентації Барселони у творчості Вуді Аллена є діалектика між традиційним та інноваційним, що проявляється як на рівні візуальних образів, так і на рівні наративної структури. Режисер досліджує тему взаємодії американської та європейської культур, використовуючи Барселону як простір зіткнення різних ціннісних систем, уявлень про любов, творчість та самореалізацію. Місто набуває значення каталізатора внутрішніх трансформацій героїв, сприяючи їхньому самопізнанню та переосмисленню власних життєвих пріоритетів [12]. (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Тематичні мотиви у репрезентації Барселони в кінематографі Вуді

Аллена

Тематичний мотив	Вираження у фільмі	Зв'язок з міським простором
-------------------------	---------------------------	------------------------------------

Мистецтво та творчість	Образ художника Хуана Антоніо, художні галереї, музеї	Міське середовище як джерело натхнення та простір для творчої самореалізації
Любов та стосунки	Любовний трикутник, емоційні переживання героїв	Місто як фон і каталізатор розвитку стосунків, романтичні локації
Культурна ідентичність	Каталонська мова, традиції, мистецтво	Архітектурні символи, культурні інституції, гастрономія як маркери ідентичності
Свобода та самопізнання	Трансформація світогляду героїнь під впливом Барселони	Міський простір як територія експерименту та пошуку себе
Традиція та інновація	Взаємодія історичної спадщини та сучасного мистецтва	Архітектурні контрасти, поєднання різних часових шарів у міському ландшафті

Урбаністичний наратив, створений Вуді Алленом, відображає сприйняття Барселони як міста-бренду, чия візуальна ідентичність формується поєднанням унікальної архітектури, мистецького середовища та середземноморського способу життя. Режисер підкреслює роль туристичного дискурсу в формуванні образу міста, проте виходить за межі стереотипних репрезентацій, розкриваючи соціальні, культурні та історичні контексти, що формують ідентичність Барселони як європейського мегаполісу зі своєю каталонською специфікою.

Фільм "Вікі Крістіна Барселона" не лише сприяв туристичній привабливості міста, а й вплинув на трансформацію його іміджу у глобальному контексті, підкресливши культурний та мистецький потенціал

Барселони. Режисер створив багатовимірний кінематографічний портрет міста, що виходить за межі туристичних кліше, звертаючись до соціальних, культурних та психологічних аспектів міського життя. Барселона у творчості Вуді Аллена постає як простір, де переплітаються минуле й сучасність, традиція й інновація, раціональність і емоційність.

Творчий підхід Вуді Аллена до репрезентації Барселони демонструє розуміння міста не лише як фізичного, а й як культурного, символічного та емоційного простору, що впливає на свідомість та поведінку людей. Режисер використовує урбаністичний контекст для дослідження універсальних тем людського буття – пошуку ідентичності, кохання, творчості та самореалізації. Кінематографічний образ Барселони, створений Алленом, вплинув на формування глобального сприйняття міста, підкресливши його роль як важливого культурного центру сучасної Європи.

Вуді Аллен створив своєрідну кінематографічну топографію Барселони, використовуючи виразні візуальні коди для передачі геній локусу міста – його особливої атмосфери, культурної ідентичності та урбаністичної естетики. Режисер зафіксував у своєму фільмі не лише фізичний простір міста, а й його колективну пам'ять, культурні наративи та соціальні практики, створивши багатовимірний кінематографічний портрет Барселони як міста, що поєднує історичну спадщину, мистецьке середовище та неповторну міську атмосферу. Кінематографічна репрезентація міста вплинула на формування його туристичного бренду, закріпивши у масовій свідомості образ Барселони як міста мистецтва, свободи та романтики.

Висновки до розділу 3

Дослідження творчості Вінсенте Аранди дозволяє зробити висновок, що цей режисер відіграв ключову роль у формуванні кінематографічного образу Барселони як складного, багатопланового міського простору. Його фільми не просто відображають міські ландшафти, а перетворюють Барселону на повноцінного персонажа, через якого розкриваються емоції, ідентичність і соціальні трансформації. Завдяки майстерному поєднанню художніх, історичних, культурних та літературних елементів, Аранда створив унікальну естетику, що глибоко занурює глядача у контекст каталонського суспільства. Його особлива увага до локальних особливостей – мови, традицій, архітектури, історії – дозволила не лише представити Барселону у всій її складності, але й підкреслити важливість національної ідентичності в умовах політичних змін. Барселона у фільмах Аранди постає простором контрастів – між класами, поколіннями, ідеологіями – що робить її ідеальним фоном для дослідження глибоких людських і соціальних конфліктів. Еротизм, історична реконструкція, літературні адаптації та символізм посилюють глибину режисерського бачення, роблячи творчість Аранди невід’ємною частиною культурного образу Барселони в європейському кінематографі.

Спільною рисою для обох режисерів є те, що Барселона у їхніх фільмах виконує функцію не лише фізичного середовища, а й символічного простору, який відображає внутрішні стани героїв. Місто стає дзеркалом їхніх переживань, пошуків, втрат і змін.

Таким чином, Барселона у кіно виявляється багатогранним персонажем — живим, мінливим, здатним впливати на сюжет і характер персонажів. Кіно дає змогу побачити не лише реальне місто, а й його символічну інтерпретацію, яка варіюється залежно від режисерського бачення, культурного контексту та наративу.

РОЗДІЛ 4

АВТОРСЬКИЙ ПРОЄКТ ФІЛЬМ-ЕСЕ SONDER

4.1. Обґрунтування концепт-ідеї фільму-есе

Авторський проєкт фільму-есе "Sonder" представляє собою концептуальне дослідження урбаністичного простору як середовища формування міжособистісних взаємин. Sonder - це неофіційне слово, введене в словник неясних печалів, The Dictionary of Obscure. Воно описує момент усвідомлення, що у кожного випадкового перехожого є така ж складна насичена історія життя як у тебе самого – зі своїми мріями страхами рутинною і переживаннями [23]. Барселона у даному кінематографічному творі трансформується з декоративного тла у активного учасника наративу, що безпосередньо впливає на емоційні стани героїв та динаміку їхніх стосунків. Архітектурна унікальність каталонської столиці розглядається як візуальний еквівалент різноманітних типів людських взаємин, демонструючи, що міське середовище існує не лише як фізичний простір, але й як психологічний конструкт.

Теоретичним підґрунтям фільму слугує концепція просторової психології, що визначає урбаністичний простір як систему символічних значень, які впливають на людську поведінку та сприйняття. Барселона обрана як дослідницький об'єкт завдяки унікальному поєднанню історичних епох, архітектурних стилів та культурних традицій, що створюють багатошарову семіотичну структуру міста. Міжособистісні взаємини у даному контексті розглядаються як процес, що розгортається не лише між людьми, але й між людиною та міським середовищем, формуючи складну екосистему соціокультурних зв'язків.

Наративна структура фільму-есе організована за принципом просторового триптиху, де кожен район Барселони репрезентує певний тип стосунків та відповідний емоційний стан. Готичний квартал з його вузькими вуличками та середньовічною архітектурою стає метафорою складних, заплутаних стосунків з собою, запутані думок головного героя, сповнених прихованих значень та невисловлених емоцій. Цей простір характеризується неочікуваними поворотами, затіненими кутками та несподіваними відкриттями, що відображають непередбачуваність людських взаємин. Район Ешампле, що продовжує історію заплутанного героя, з його геометрично правильною сіткою вулиць та модерністською архітектурою, втілює ідею гармонійного поєднання раціонального та емоційного у думках. Містобудівна концепція Ільдефонса Серда, заснована на принципах функціональності та соціальної рівності, трансформується у візуальну метафору збалансованих взаємин, де структурованість не протистоїть свободі, а створює простір для її реалізації. Будівлі Антоніо Гауді в цьому районі демонструють, як раціональна основа може поєднуватися з емоційною експресією, створюючи унікальний синтез.

Метро Барселони стає провідником у тривогу, страх, з якими тут зустрічається новенький. Коли набережна Барселонети представлена як територія відкритості та емоційної свободи, де взаємодія з природними елементами – морем, піском, небом – створює атмосферу безпосередності та щирості у стосунках. Урбаністичний простір узбережжя характеризується відсутністю чітких меж, динамічністю та мінливістю, що корелює з типом відносин, побудованих на емоційній відкритості та відсутності умовностей. Візуальна репрезентація цього простору підкреслює контраст між структурованістю міста та органічністю природних елементів.

Методологія створення фільму-есе передбачає інтеграцію документальних технік з елементами художнього наративу та філософської

рефлексії. Художні елементи дозволяють візуалізувати емоційні стани та міжособистісні динаміки, надаючи їм просторового виміру через метафоричне використання архітектурних форм та міських ландшафтів.

Візуальна естетика фільму ґрунтується на принципі кінематографічної психогеографії, що досліджує емоційний вплив міського середовища на людську свідомість. Для кожного району Барселони розроблена специфічна візуальна мова, що відображає його архітектурні особливості та емоційну атмосферу. Готичний квартал знімається з використанням контрастного світла, тісних композицій та динамічної камери, що підкреслює складність і багатшаровість простору та відповідних йому взаємин.

Звуковий дизайн фільму функціонує як самостійний нарративний елемент, що розкриває акустичні особливості різних міських просторів та їхній вплив на характер комунікації. Фонограма поєднує амбієнтні звуки міста – шум вулиць, розмови перехожих, музику вуличних виконавців – з композиціями, що відображають культурне різноманіття Барселони. Закадровий текст має характер філософських роздумів, що досліджують взаємозв'язок між просторовим досвідом та емоційними станами.

Соціокультурний вимір проекту полягає у дослідженні того, як міське середовище формує та відображає колективні уявлення про стосунки у конкретному культурному контексті. Барселона як мультикультурний мегаполіс демонструє співіснування різних моделей міжособистісних взаємин, зумовлених як локальними каталонськими традиціями, так і глобальними соціальними тенденціями. Просторова організація міста розглядається як матеріалізація соціальних структур та культурних цінностей, що впливають на формування індивідуальних та колективних ідентичностей.

Часова організація нарративу базується на концепції хронотопу, що поєднує просторові та часові координати у єдиний континуум. Кожен

район Барселони представлений не лише як фізичний простір, але й як темпоральна структура з власним ритмом та динамікою. Готичний квартал втілює ідею циклічного, міфологічного часу, де минуле постійно присутнє у теперішньому через архітектурні форми та культурні практики. Набережна репрезентує лінійний, прогресивний час, орієнтований на майбутнє та зміни.

Персонажна структура фільму формується за принципом просторової приналежності, де кожен герой асоціюється з певним районом Барселони та відповідним типом стосунків. Центральні персонажі функціонують як провідники глядача у просторовому та емоційному лабіринті міста, демонструючи різні способи взаємодії з урбаністичним середовищем та його вплив на міжособистісну динаміку. Другорядні персонажі створюють соціальний контекст, розкриваючи колективні моделі поведінки та комунікації, характерні для різних міських просторів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Структурна організація фільму-есе "Стосунки в Барселоні"

Розділ фільму	Локація в Барселоні	Символічне значення	Тип стосунків	Кінематографічні засоби
Частина I	Квартира в центрі	Дім	Відкриті	Контрастна світлотінь, тісні кадри, динамічна камера
Частина II	Набережна Барселонети	Відкритість, свобода, зв'язок з природою	Теплі, невимушені. Складні та заплутані, водночас.	Широкі панорами, насичені кольори, плавний рух камери

Частина III	Готичний квартал та район Ешампле	Лабіринт підсвідомого. Раціональна структура з органічними елементами	Складні, заплутані, з прихованими мотивами. Гармонійні, збалансовані, конструктивні	Геометричні композиції, симетрія, контраст форм
Частина IV	Метро, Саграда Фамілія	Заплутане, тривожне, страшне, незрозуміле життя.	Тривожні	Контрастна світлотінь, тісні кадри, не динамічна камера
Епілог	Пагорб Монжуїк	Панорамне бачення, синтез досвіду	Трансформацій ні, еволюційні	Повітряні зйомки, розширена кольорова гама, уповільнена зйомка

Філософський вимір проєкту актуалізує феноменологічний підхід до розуміння міського простору як середовища формування суб'єктивного досвіду та міжособистісних взаємодій. Просторовість розглядається не як нейтральне тло подій, а як активний чинник, що структурує людське сприйняття та комунікацію. Барселона постає як екзистенційний ландшафт, де архітектурні форми та урбаністичні конфігурації втілюють різні модуси людського існування та співіснування, демонструючи взаємопроникнення матеріального та духовного вимірів міського життя.

Технічна реалізація фільму передбачає використання інноваційних методів зйомки, що дозволяють передати суб'єктивний досвід перебування у різних міських просторах. Дрони забезпечують можливість показати

місто з висоти пташиного польоту, створюючи візуальні карти емоційних ландшафтів Барселони. Стедікам дозволяє здійснювати довгі, безперервні проходи вуличками Готичного кварталу та проспектами Ешампле, занурюючи глядача у просторовий та емоційний контекст міста.

Освітня складова проєкту розкривається через дослідження взаємозв'язку між просторовою організацією міста та формуванням соціальних навичок і комунікативних моделей його мешканців. Фільм демонструє, як архітектурні особливості різних районів Барселони створюють специфічні умови для соціальних взаємодій, формуючи різні типи публічних просторів – від інтимних площ Готичного кварталу до відкритих променадів набережної та структурованих перехресть Ешампле. Цей аналіз має практичне значення для розуміння впливу містобудівних рішень на якість соціального життя та психологічне благополуччя міських спільнот.

Культурологічний контекст фільму досліджує Барселону як палімпсест, де різні історичні епохи та культурні традиції накладаються одна на одну, створюючи багат шаровий текст, що потребує декодування. Середньовічна, модерністська та сучасна архітектура міста репрезентують різні моделі розуміння людських взаємин. Фільм демонструє, як ці культурні парадигми співіснують у сучасному місті, впливаючи на характер міжособистісних комунікацій.

4.2. Ідея та структура фільму

Ідея фільму-есе "Sonder" ґрунтується на унікальному кінематографічному дослідженні взаємозв'язку між архітектурним простором міста та емоційно-психологічними станами людини. Барселона перетворюється з декоративного фону на повноцінного персонажа, який активно впливає на розвиток міжособистісних стосунків. Концептуальний

підхід передбачає трактування різних районів міста як метафоричних просторів, що відображають та формують різні типи людських взаємин.

Урбаністичний простір Барселони реінтерпретується через призму просторової психології, де кожен архітектурний елемент, вулиця чи площа наповнюються символічним значенням. Готичний квартал з його вузькими вуличками та історичною архітектурою втілює складність та багат шаровість емоційних зв'язків, прихованих мотивів та невисловлених почуттів. Структура цього району відображає заплутаність стосунків, де минуле постійно впливає на теперішнє.

Набережна Барселонети представляє контрастний просторовий наратив, де відкритість морського простору символізує емоційну відвертість та свободу у стосунках. Цей район характеризується відсутністю чітких обмежень, динамічністю та мінливістю, що корелює з типом взаємин, побудованих на спонтанності та безпосередності. Взаємодія міської інфраструктури з природними елементами створює візуальну метафору балансу між структурою та свободою у міжособистісних комунікаціях.

Район Ешампле з його геометрично правильною сіткою вулиць та модерністською архітектурою Гауді репрезентує гармонійне поєднання раціонального та емоційного аспектів у стосунках. Містобудівна концепція Ільдефонса Серда, що поєднує функціональність із соціальною справедливістю, трансформується у візуальну метафору збалансованих взаємин з самим собою, де структура створює простір для творчої свободи та індивідуального самовираження.

Структура фільму організована як просторовий триптих, де кожен розділ присвячений окремому району Барселони та відповідному типу міжособистісних взаємин. Перша частина, зосереджена на особистості, яка втомилась і не може спати. Не дивлячись на те, що фільм зібран з різних історій, які між собою не пов'язані, глядач зможе провести лінію між

першою героїнею і всіма наступними. Друга частина переносить глядача на набережну Барселонети, де домінує спокій та емоційна відкритість. Третя частина знята у готичному кварталі, досліджує складні, заплутані стосунки головного героя з собою, сповнені прихованих мотивів та невисловлених емоцій, що продовжується в районі Ешампле, як просторі гармонійного поєднання структури та свободи у стосунках з собою, до якої так прагне головний герой. Четверта частина фільму знята в метро та має кадри Саграда Фамілія, де твір Гауді лякає своєю величчю, а нескінченні гілки метро плутають та символізують нескінченні можливості міста. Головна героїня має безліч варіантів розвитку свого життя, але бігає з гілки на гілку, плутається, помиляється, відчуває постійну тривогу, не розуміє куди йти далі, не має вектора та сторонньої допомоги.

Для кожного району розроблений специфічний візуальний стиль та кінематографічні прийоми, що підкреслюють його унікальні просторові характеристики та емоційну атмосферу. Готичний квартал знімається з використанням контрастного освітлення, тісних композицій та динамічної камери, що передає відчуття заплутаності та багатошаровості. Набережна фільмується через широкі панорами, насичені кольори та плавний рух камери, створюючи візуальне відчуття свободи та відкритості. Ешампле представлений через геометрично вивірені композиції, що підкреслюють як структурованість простору, так і органічні форми модерністської архітектури. Саграда Фамілія зображується знизу у нічному освітленні, для збільшення її розмірів. Деякі кадри у метро неденамічні, криві, для зображення неправильного руху.

Епілог фільму розгортається на пагорбі Монжуїк, звідки відкривається панорамний вид на всю Барселону. Ця фінальна локація символізує можливість інтеграції різних типів просторового досвіду та відповідних їм моделей взаємин у цілісне розуміння міжособистісних стосунків. Повітряні зйомки та розширена кольорова гама створюють відчуття

синтезу та трансформації, демонструючи, як різні простори міста формують єдиний урбаністичний організм, здатний вміщувати різноманітні емоційні стани та типи взаємин.

Для повного розкриття образу Барселони як "героя" фільму використовуються різні часові плани: ранковий, денний, вечірній та нічний. Кожен часовий відтинок демонструє різні грані міста та відповідні їм емоційні стани персонажів. Денні епізоди на набережній розкривають динаміку активних взаємодій; вечірні кадри в Ешампле передають настрій рефлексії та інтимності; нічні сцени в метро лякають. Кадри вечірнього Монжуїк символізують інтеграцію досвіду та трансформацію.

Висновки до розділу 4

Проект фільму-есе "Стосунки в Барселоні" представляє інноваційний підхід до кінематографічної репрезентації міста, де Барселона перетворюється з декоративного фону на активного учасника наративу про людські взаємини. Концептуальною основою проекту стало дослідження того, як архітектурні та урбаністичні простори міста впливають на характер відносин між людьми та можуть розглядатися як метафора різних типів стосунків.

Фільм зібран з коротких епізодів, що не пов'язані між собою. Кожна частина присвячена окремій локації та типу стосунків: Готичний квартал з його лабіринтами символізує складні, заплутані відносини; набережна Барселонети уособлює відкритість та емоційну свободу; район Ешампле з його регулярною структурою та модерністськими будівлями Гауді представляє гармонійні стосунки, що поєднують раціональність та емоційність. Метро стає місцем тривоги перед вибором.

Візуальний стиль фільму базується на контрасті між геометрично організованими архітектурними просторами та органічними формами людських відносин. Різні операторські прийоми та перспективи підкреслюють зміну сприйняття міста залежно від емоційного стану персонажів, а звуковий дизайн, що поєднує амбієнтні міські звуки з різноманітною музикою, відображає культурне багатство Барселони.

Реалізація проєкту підтверджує, що кінематографічний образ Барселони виходить за межі туристичних кліше та функціонує як комплексний культурний феномен з наративним потенціалом, здатний виражати глибокі емоційні стани та концептуальні ідеї через діалог між об'єктивною реальністю міста та суб'єктивним досвідом його сприйняття.

ВИСНОВКИ

Історичне та культурне дослідження Барселони виявило унікальний характер формування міської ідентичності, що відбувалося протягом більш ніж двох тисячоліть. Заснована римлянами як Барсіно в I столітті до н.е., Барселона пройшла складний шлях історичного розвитку – від античного поселення до середньовічного торгового центру, а згодом до сучасного мегаполіса з виразною каталонською ідентичністю. Особливо важливими етапами, що сформували культурний образ міста, стали розквіт Барселони в X-XV століттях як незалежного графства з розвиненою морською торгівлею, період промислової революції XIX століття та виникнення каталонського модернізму, а також сучасна трансформація міста після 1992 року, коли проведення Олімпійських ігор підкреслило глобальний статус Барселони. Дослідження показало, що кожен історичний період залишав свій відбиток на архітектурному та культурному ландшафті міста, формуючи його багатоплановий образ, що згодом знаходив відображення в кінематографічних репрезентаціях.

Ключовою характеристикою культурного образу Барселони виступає її двоїстість – поєднання регіональної каталонської ідентичності з космополітичними тенденціями. Цей феномен має глибоке культурологічне підґрунтя і виражається в усіх проявах міського життя – від архітектури до соціальних відносин. Репрезентація Барселони в кінематографі відтворює цю багатовимірність, поєднуючи локальні особливості міста з його універсальним значенням як міжкультурного простору. Місто постає як символічний простір, де перетинаються різні культурні коди та наративи, а його візуальна ідентичність стає фундаментом для різноманітних кінематографічних інтерпретацій.

Аналіз архітектурних образів Барселони в кіно показав, що місто функціонує не лише як декорація, але і як самостійний нарративний

елемент, що впливає на характери персонажів та розвиток сюжету. Унікальна архітектурна спадщина Барселони, представлена будівлями Антоніо Гауді (Саграда Фамілія, Парк Гуель, Каса Бальо, Каса Міла), готичним кварталом, середньовічними церквами (Саната-Марія-дель-Мар) та сучасними спорудами (Торе Глорієс), формує візуальний код міста в кінематографі. Водночас дослідження виявило, що репрезентація Барселони не обмежується її архітектурною впізнаваністю – режисери прагнуть передати неловиму атмосферу міста, його дух та енергетику, що перетворює кінематографічний образ на щось більше, ніж просто візуальне відображення урбаністичного простору.

Систематичний аналіз фільмографії, пов'язаної з Барселоною, дозволив виділити кілька домінуючих тематичних напрямків у репрезентації міста. Романтичний наратив, що представляє Барселону як місто пристрасті, кохання та емоційної відкритості. В таких фільмах як "Вікі Крістіна Барселона" Вуді Аллена архітектурні локації підкреслюють особливу чуттєву атмосферу міста, що сприяє розвитку романтичних лінійсюжету. Середземноморська естетика з її яскравими кольорами, світлом та відкритими просторами, яка формує особливий візуальний стиль, що посилює емоційну наповненість фільмів. Історично-політичний контекст, де Барселона розглядається крізь призму соціально-політичних конфліктів та боротьби за незалежність Каталонії. Фільми, що відображають цей аспект ("Земля і свобода" Кена Лоуча), зосереджують увагу на історичних травмах та культурній ідентичності міста, часто використовуючи його архітектуру як символічний вираз політичних ідей та настроїв. Містичний аспект, в якому Барселона з її незвичною архітектурою та лабіринтами вулиць готичного кварталу створює атмосферу таємничості та сюрреалізму. Фільми цього напрямку ("Парфумер: Історія одного вбивці") використовують історичну архітектуру міста для створення особливого настрою, балансує між реальністю та фантазією. Урбаністичний

нарратив, що фокусується на Барселоні як сучасному мегаполісі з властивими йому соціальними, екологічними та культурними проблемами. Цей підхід часто демонструє контраст між туристичним образом міста та його повсякденним життям, досліджуючи тему глобалізації та її впливу на локальну ідентичність.

Дослідження показало, що ці тематичні напрямки не існують ізольовано, а часто переплітаються в межах одного фільму, створюючи багатовимірний образ міста. Барселона в кінематографі постає як палімпсест – багатошаровий текст, де історичні, культурні та соціальні нарративи накладаються один на одного, формуючи складну семіотичну структуру. Кінематографічні репрезентації міста балансують між документальною достовірністю та художньою інтерпретацією, між глобальними культурними тенденціями та локальними особливостями.

Аналіз творчості режисерів, які зробили вагомий внесок у формування кінематографічного образу Барселони, дозволив виявити різні підходи до репрезентації міста та його культурної ідентичності. Особливу увагу було приділено творчості Вісенте Аранди та Вуді Аллена, чії фільми представляють два різні, але однаково важливі погляди на Барселону.

Творчість каталонського режисера Вісенте Аранди демонструє глибоке розуміння культурного та історичного контексту міста. Його фільми відображають складні соціальні та політичні процеси, що формували ідентичність Барселони протягом ХХ століття. Аранда розглядає місто не лише як декорацію, але як активного учасника історичних подій, а його архітектурні простори стають виразниками соціальних протиріч та конфліктів. Особливістю підходу Аранди є прагнення відійти від туристичного образу Барселони та показати її автентичне життя, часто звертаючись до маргіналізованих просторів та соціальних груп. Такий підхід можна охарактеризувати як "погляд

зсередины", що відображає розуміння міста людиною, яка є частиною його культурного контексту.

На противагу цьому, творчість американського режисера Вуді Аллена, особливо його фільм "Вікі Крістіна Барселона", представляє "погляд ззовні" – сприйняття міста іноземцем, який захоплюється його естетикою та атмосферою. Аллен створює ідеалізований образ Барселони як місця романтичних пригод та мистецького натхнення, фокусуючись на його знакових архітектурних пам'ятках та середземноморській естетиці. Проте за зовнішньою туристичною привабливістю режисер намагається зловити невловимий дух міста, його вплив на емоційний стан та поведінку персонажів. Барселона Аллена – це не просто мальовниче тло, а каталізатор внутрішніх трансформацій героїв, простір, де можливе подолання соціальних та психологічних обмежень.

Порівняльний аналіз підходів Аранди та Аллена виявив важливу особливість кінематографічної репрезентації Барселони – її здатність функціонувати одночасно як локальний та глобальний феномен, як конкретне місце з власною історією та як універсальний символ певних культурних цінностей та життєвих стилів. Ця подвійність відображає сутність самого міста, що поєднує сильну регіональну ідентичність з відкритістю до глобальних впливів.

Творче завдання у вигляді короткометражного фільму-есе "Sonder" дозволило застосувати теоретичні висновки дослідження на практиці та запропонувати оригінальний погляд на місто через призму міжособистісних відносин. Концептуальною основою проєкту стала ідея про те, що архітектурні та урбаністичні простори Барселони не лише впливають на характер людських взаємин, але й самі можуть розглядатися як метафора різних типів стосунків. Фільм структурований навколо п'яти основних локацій, що репрезентують різні аспекти міста та різні типи відносин. Набережна та пляж Барселонети з їхньою відкритістю та

просторістю представляють більш відверті та безпосередні стосунки, де домінують чуттєві аспекти та емоційна відкритість. Морський пейзаж стає символом свободи та можливостей для нових початків. Готичний квартал з його вузькими вуличками та середньовічною архітектурою стає метафорою складних, заплутаних стосунків з прихованими мотивами та невисловленими емоціями. Район Ешампле з його регулярною архітектурною структурою та модерністськими будівлями Гауді символізує гармонійні стосунки, що поєднують раціональність та емоційність, структуру та творчість.

Візуальна естетика фільму базується на принципі контрасту між геометрично організованими архітектурними просторами та органічними формами природи та людських відносин. Використання різних ракурсів та перспектив дозволяє показати, як змінюється сприйняття міста залежно від емоційного стану героїв та характеру їхніх стосунків. Особлива увага приділяється деталям міського середовища, що набувають символічного значення в контексті наративу.

Звуковий дизайн фільму поєднує амбієнтні міські звуки з музикою, що відображає культурне різноманіття Барселони. Закадровий текст має характер філософського роздуму про взаємозв'язок міста та людських емоцій, про те, як урбаністичний простір формує наше сприйняття себе та інших.

Реалізація творчого проєкту підтвердила основну гіпотезу дослідження про те, що Барселона в кінематографі функціонує не лише як візуальний образ, але як комплексний культурний феномен, що має наративний потенціал та здатність виражати глибокі емоційні стани та концептуальні ідеї. Фільм-есе став спробою створити репрезентацію міста, що виходить за межі туристичних кліше та розкриває його багатовимірну сутність через призму людських стосунків. Такий підхід дозволив продемонструвати, що кінематографічний образ міста – це завжди діалог

між об'єктивною реальністю та суб'єктивним сприйняттям, між колективною культурною пам'яттю та індивідуальним досвідом.

Підсумовуючи результати дослідження, можна стверджувати, що репрезентація Барселони в кінематографі є багатограним культурним феноменом, що відображає не лише візуальну ідентичність міста, але й комплексні соціокультурні процеси, які формують його унікальний образ. Кінематографічна Барселона постає як семіотично насичений текст, в якому архітектурні елементи, історичні наративи та соціальні практики утворюють цілісну систему значень та символів. Особливістю цієї системи є динамічна взаємодія між глобальними культурними тенденціями та локальною каталонською ідентичністю, між історичною пам'яттю та сучасними соціокультурними викликами, між туристичним образом міста та його автентичним повсякденним життям.

Репрезентація міського простору в кінематографі може бути визначена як особлива форма культурного тексту, що інтегрує візуальні, наративні та символічні аспекти міста в цілісну художню систему. В контексті Барселони ця репрезентація характеризується надзвичайною багатосаровістю, оскільки відображає складну історичну та культурну траєкторію міста – від римського поселення до сучасного космополітичного центру з виразною регіональною ідентичністю. Кінематографічний образ Барселони формується на перетині різних культурних кодів та наративів, що дозволяє визначити його як палімпсест – текст, в якому різні історичні та культурні пласти накладаються один на одного, створюючи унікальну семіотичну структуру.

Архітектурний ландшафт Барселони в кінематографічних репрезентаціях трансформується з фізичного простору у символічне вираження культурних цінностей, історичних травм та соціальних протиріч. Незвичайна естетика будівель Гауді, середньовічна атмосфера готичного кварталу, регулярна структура Ешампле – всі ці елементи

міського простору не просто формують впізнаваний візуальний код, але й стають символічним вираженням різних аспектів людського досвіду, від романтичного захоплення до екзистенційної тривоги.

Культурна ідентичність Барселони в кінематографічних репрезентаціях може бути визначена як гібридне утворення, що поєднує регіональні та глобальні, історичні та сучасні, елітарні та масові культурні елементи. Ця гібридність відображає історичний досвід міста, що завжди балансувало між прагненням зберегти свою каталонську самобутність та відкритістю до зовнішніх впливів. Кінематографічні інтерпретації Барселони демонструють, що ця дуальність не є джерелом конфлікту, а навпаки, становить основу творчого потенціалу міста, його здатності постійно оновлюватися, залишаючись вірним своїм культурним кореням. Саме ця унікальна здатність поєднувати традицію та інновацію, локальне та глобальне, минуле та майбутнє робить Барселону надзвичайно привабливим об'єктом для кінематографічної інтерпретації та забезпечує невичерпність її символічного потенціалу. Таким чином, кінематографічний образ Барселони постає не як статична репрезентація фізичного простору, а як динамічний культурний конструкт, що постійно еволюціонує відповідно до зміни соціокультурних контекстів та художніх парадигм, відкриваючи нові грані для інтерпретації та осмислення міської ідентичності в епоху глобалізації та мультикультуралізму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. А. Ф. Про історію і значення поняття "культурна політика". *Вісник Львівського університету. Серія: філософські науки*. 2011. № 14. С. 53–63. URL: https://vlp.com.ua/files/06_6.pdf.
2. Барселонський собор. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Барселонський_собор.
3. Брендинг в чотирьох вимірах. URL: <https://psyfactor.org/news/gadbrand.htm>.
4. Брюбейкер Р. Переобрамлений націоналізм. Статус нації та національне питання у новій Європі. Львів : Кальварія, 2021. 280 с.
5. Брюховецька Л. І. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Логос, 2011. 391 с.
6. І. Б. Л. Кіномистецтво : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : КМА, 2011. 288 с. URL: <https://kmaesm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/bryuhoveczka-l.i.-2011-kinomystecztvo.pdf>.
7. Івенс Й. Іспанська земля. *КіноБаза*. URL: <https://kinobaza.com.ua/titles/the-spanish-earth> (дата звернення: 10.03.2025).
8. Історія На Карті. Реконкіста: Перемога християнства та об'єднання Іспанії, 2024. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=u1kjYYUUPOM> (дата звернення: 20.05.2025).
9. М. М. А. Образ Барселони в романі "Місто чудес" Едуардо Мендоси. 2023. URL: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/4781/Малоока_Млі03-20.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

10. Платформа статистичної інформації, знань і туристичної інформації про Барселону. URL: <https://www.observatoriturisme.barcelona/>.

11. Путівник по архітектурі та найбільш знаковим будівлям Барселони. *Barcelona-tourist-guide*. URL: <https://www.barcelona-tourist-guide.com/uk/atraktsiyi/arhitektura-barcelona.html> (дата звернення: 05.04.2025).

12. Учасники проєктів Вікімедіа. Вікі Крістіна Барселона – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вікі_Крістіна_Барселона (дата звернення: 20.05.2025).

13. Учасники проєктів Вікімедіа. Вуді Аллен – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вуді_Аллен (дата звернення: 20.05.2025).

14. 5 Кіно Фактів. Вуді Аллен 5 КіноФактів, 2023. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=OPPo0VpsbDA> (дата звернення: 20.05.2025).

15. AA. V. Història de Barcelona 1. La ciutat antiga. Barcelona : Enciclopèdia catalana, 1991.

16. AA V. Història de Barcelona 2. La formació de la Barcelona medieval. Barcelona : Enciclopèdia catalana, 1992.

17. Antoniazzi S. Barcelona y/en el cine: un recorrido histórico. Università Ca' Foscari Venezia, 2020.

18. Art públic de Barcelona | Barcelona Llibres | Ayuntamiento de Barcelona. *Ajuntament de Barcelona*. (date of access: 20.05.2025).

19. Brillante porvenir. *Fotogramas*. URL: <https://www.fotogramas.es/peliculas-criticas/a1007/brillante-porvenir/> (date of access: 20.05.2025).

20. Colaboradores de los proyectos Wikimedia. Libertarias - Wikipedia, la enciclopedia libre. *Wikipedia, la enciclopedia libre*. URL: <https://es.wikipedia.org/wiki/Libertarias> (date of access: 20.05.2025).

21. Contributors to Wikimedia projects. Cinema of Spain - Wikipedia. *Wikipedia, the free encyclopedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Cinema_of_Spain (date of access: 20.05.2025).
22. Francescutti L. P. Cine y representaciones nacionales: la imagen de España en la ficción internacional. 2019. 119 p.
23. Garin M. Transnational dreamscapes: Cinema and visual motifs in the 1929 Barcelona International Exposition. *Academia.edu - Find Research Papers, Topics, Researchers*. URL: https://www.academia.edu/98900727/Transnational_dreamscapes_Cinema_and_visual_motifs_in_the_1929_Barcelona_International_Exposition?sm=b (date of access: 20.05.2025).
24. Hughes N. Tourists go home: Anti-tourism industry protest in Barcelona. *Social movement studies*. 2018. Vol. 17, no. 4. P. 1–477.
25. Mendoza E. La ciudad de los prodigios. Seix Barral, 2001. 576 c.
26. MNAC Barcelona -Renaissance and Baroque - HOME. *Welcome - HOME*. URL: <https://seeartv.com/en/mnac-barcelona-renaissance-and-baroque.html> (date of access: 20.05.2025).
27. Passevant C. The Barcelona School and the New Spanish Cinema. *Academia.edu - Find Research Papers, Topics, Researchers*. (date of access: 20.05.2025).
28. Renaissance Spain - (AP european history) - vocab, definition, explanations | fiveable. *Focused study guides for every class | Fiveable*. URL: <https://library.fiveable.me/key-terms/ap-euro/renaissance-spain> (date of access: 20.05.2025).
29. Rivero J. Barcelona. *Academia.edu - Find Research Papers, Topics, Researchers*. URL: <https://www.academia.edu/6629941/Barcelona> (date of access: 20.05.2025).

30. Sonder - Wiktionary, the free dictionary. *Wiktionary*. (date of access: 20.05.2025).

31. Subirana J., Bou E. The Barcelona reader | Barcelona Llibres | Ayuntamiento de Barcelona. *Ajuntament de Barcelona*. (date of access: 20.05.2025).

32. Vicente Aranda. *FilmAffinity*. URL: <https://www.filmaffinity.com/es/name.php?name-id=879136768> (date of access: 20.05.2025).